

ALFANUMERICE CU EMINESCU

Prof. Ioan Câmpan, Liceul Predeal

Motto: "Pe ce domnim?" * "pe cifre și pe semne!" (M. Eminescu)

În viața sa au rămas destule împrejurări neguroase pe care cercetători neoficiali caută să le deslușească. Încurajat fiind de motto-ul ales și de cele găsite în ms. 2292, voi da câteva repere pe care cineva le-ar putea folosi mai departe. Toate sursele mele sunt publice. Cu maximă concizie, voi descrie două împrejurări în care Eminescu este implicat fără voia sa, mai ales că a doua s-a produs acum 9 ani și el nu putea să o cunoască. Conform preocupărilor sale, le-aș numi chiar cabalistice. În ms. 2255, el scrie: "78 de ani viață mea întregă afită am să trăiesc... Asta este mărimea constantă de timp a vieții unui individ din rasa noastră". Observasem că $78=6 \times 13$.

Apocalipsa lui Ioan din Patmos (contemporan cu Decebal) este cea de-a 66-a carte din Biblie, (și ultima), are 22 de capitole. Aici găsim, neîntimplător în cap. 13, versetul 18 ($6+6+6$) următoarele: „Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere, să socotească numărul fiarei. Căci este un număr de om. Și numărul ei este : șase sute șasezeci și șase.” Nu fac parte dintre cei mai mulți care se înfioară văzând acest număr. Eu sunt socot că pentru neamul nostru, 666 semnifică un personaj magistral și benefic, dar nu pot argumenta aici. Iubite cititor, rog să-ți fixezi atenția asupra următorului triunghi biografic istoric: Titu Liviu Maiorescu (18 litere, $6+6+6$), rămas în conștiința socială ca Titu Maiorescu (13 litere), Mihai Eminescu (13 litere) și Veronică Mică (13 litere). Toți știm că, la naștere, ultimii doi nu se numeau așa. Eminoviciu a devenit Eminescu prin intervenția lui I. Vulcan, iar ea se numea Ana Câmpan (Câmpeanu...). Să ne reamintim că zisa Veronica a re-apărut în raza vederii lui Maiorescu ca iubită a lui Mihai, deși o cunoștea de prin 1863. Vechile împrejurări de atunci și-au lăsat amprenta spinoasă asupra atitudinii lui Maiorescu. Cert este că SOARTA i-a adus pe toți trei în grupa 13 nominală. Să vedem cum stăm cu virsele. Maiorescu moare în al 78-lea(l) an de viață, fără a-și împlini, în 1917 (suma cifrelor este de $18=6+6+6$) 78 este 6×13 , am văzut. Eminescu și Veronica au trait câte 39 de ani, de 3×13 fiecare. Împreună, cât Maiorescu însuși. Anul comun al morții lor, 1889 are suna $26=2 \times 13$.

Schimb acum registrul într-o zonă neașteptată și strict recentă. Ca 1 iulie 2005. Suma cifrelor 01.07.2005 = $15 = 6$ grupa. Să ținem minte acest 6. Atunci, dinjorii țării au hotărât să introducă leul nou sau greu, într-un cit-cel vechi se degradase de vreo 15000 de ori(!), mai abil ca moneda din statul Botswana. Se pune, pasă-mi-te, problema dacă tăiem 3 sau 4 zerouri. Cu 3 era mai ușor, cu 4 mai compli-

cât, deși deviza lor era: „Totul se simplifică de la 1 iulie 2005”. Fals, nu s-a simplificat nimic pentru noi. Așadar, s-au tăiat 4 zerouri și s-a păstrat în mod artificial moneda de 1 ban (vechea 100 de lei), cu care nu mai puteai cumpăra nici o jumătate de bomboană. Noua sistemă monetară era compusă din băncuțele: 1 leu (N. Iorgă), 5 lei (G. Enescu), 10 lei (N. Grigorescu), 50 lei (A. Vlaicu), 100 lei (I.L. Caragiale) și 500 lei (MIHAI EMINESCU). Dacă le adunați, obțineți un minunat 666. Iată bănuții: 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani, în total 66. Luând și acel șase de mai sus, sistemă monetară completă la acea data era 666,666. Artizanii ei au fost Mugur Isărescu, guvernator BNR, Adrian Năstase, prim-ministru, Traian Băsescu, președintele țării. Toți trei au numele compus din 13 litere, în total 39. *Fiecare cetățean român este cîpat cu un CNP format din 13 cifre.* Viața acestei sisteme a fost scurtă, doar 17 luni, pentru că la 01.12.2006 (total 2×6 grupa 3) noul prim-ministru, Călin Anton Constantin Popescu Tăriceanu a reușit introducerea bancuței de 200-lei, inutilă dar simbolică. Numele de mai sus are 36 de litere, iar dacă adunăm $1+2+3+\dots+36=666$. Nu spun mai multe, pentru că tes din temă.

Ce pot să spun este că noul RON are o soartă tristă, el nefiind folosit și acceptat nici după aproape 10 ani de la naștere, nici de oficiali, nici de vulg, toți preferă fie leul vechi, fie... euro, că trebuie să fim și fuduli, nu-i așa?

Nici tricolorul românesc nu se simte mai bine, fiind bordat câteodată, de unii și de alții, fie cu negru, fie cu portocaliu.

Nici răsunetul lui A. Mureșan, care îndeamnă pe român -degeaba- a se deștepta cu Imnul Național nu este ocolit de deochi, întrucît ne injectează sînge de roman de la triumfătorul în lupte Traian. Suntem singurul popor din lumă care se laudă cu călăii săi!

Nici limba noastră ca o comoară nu este mai bine cinstită, deoarece în spațiul public tînde a fi eliminată prin împănare cu tot felul de anglo-americano-germano-franțuzisme, de nu mai știi ce înseamnă.

Toate patru de mai sus sunt simboluri naționale constituționale.

Pîna aici, au fost fapte. Într-o convorbire cu G. Panu, prietenul său, Eminescu observă că istoria noastră este presărată cu un lung șir de martiri. Nu avea să știe că, primind lumina de la Dumnezeu, și el se va număra printre ei. Acest șir lung, lung îl cunoașteți și dumneavoastră, el nu încetează nici după moartea lui Eminescu.

GOROLAR: Netrebnicii mor de moarte bună. Dar mor.

EMINESCU, MAGUL CĂLĂTOR

de Ioan Câmpan

**comentariu științifico – fantastic în
proporție nedefinită –**

**„Paranormalul este un normal în
devenire”.**

**„Mulți încă mai dorm, dar unii încep a
se trezi ...”**

**Mihai Eminescu despre el însuși,
ms. 2.254:**

**„Dumnezeul geniului m-a sorbit din
popor cum soarbe Soarele un nour din
marea de amar”.**

EMINESCU, MAGUL

CĂLĂTOR

de Ioan Câmpan

„Paranormalul este un normal în

proporție nedebită –

„Muzi înșă năi dorm, dar năi încep a

devenire.”

„Muzi înșă năi dorm, dar năi încep a

se trezi...”

„Muzi înșă năi dorm, dar năi încep a

devenire.”

„Dumnezeul genului m-a sorbit din

popor cum sorbe șarpe un nor din

mare de amar.”

„Joc de fantezie gravă”

Viața poetului, a celui ce, după expresia lui Tudor Arghezi „și-a înmuiat condeiul de-a dreptul în Luceafăr” a fost mult asociată cu ipostazele eului romantic din creația sa literară. Solitar și meditativ, înălțat în sferile astrale ale contemplației, robit incurabil de „farmecul dureros” al trăirilor pământene, Eminescu se identifică, în cele din urmă, cu vocile lirice din poemul „Luceafărul”, dintre care cea a lui Hyperion pare a-i defini cel mai convingător geniul creator.

Călătoria printre stele, asemenea magului și perspectiva asupra lumii terestre de la altitudini inimaginabile, configurează teme și motive romantice, pe care spiritul eminescian le-a asimilat cu un patos devorator.

Dar dacă toate aceste viziuni n-ar fi doar înflăcărare speculații filozofice sau imagini onirice iscate dintr-o supra-realitate acaparatoare, ci ar proveni din experiențe concrete de viață, din cunoștințe și previziuni reale de fizică cuantică, astrofizică și cosmologie pe care poetul le-ar fi posedat la un nivel surprinzător de avansat pentru acea vreme? Le-a stăpânit atât de bine încât a anticipat cu câteva decenii teoria relativității, ca și celebra formulă a lui Albert Einstein, $V=mc^2$, unde „c este «repejunea finală»”, cum notează poetul în ms. 2.267.

„Cine mă va contrazice când afirm că Einstein l-a studiat pe Eminescu?”, se întreabă Ioan Câmpan, profesor de fizică din Predeal, enumerând seria de anticipări ale poetului, în domeniul științelor pozitive, din avanposturile marilor descoperiri ale secolului al XX-lea.

Nu numai incitantă, dar și „stranie” devine împrejurarea că Eminescu vehiculează noțiuni din sfera științelor exacte „de parcă le-ar avea pe toate la degetul său mic”, știind că în perioada studiilor gimnaziale agrea foarte puțin asemenea discipline. Un

mister învăluie aceste performanțe ale omului Mihai Eminescu, premisă de la care prof. Ioan Câmpan investighează resorturile care ar fi putut declanșa și întreține un asemenea sumum științific.

În lucrarea „Eminescu, magul călător” autorul coroboarează antumele cu postumele eminesciene, poezia cu proza literară, cercetează manuscrisele, încearcă să umple cu evenimente „petele albe” din biografia poetului, realizând o expunere coerentă, probată prin meticulozitatea fizicianului exersat în argumente și demonstrații.

Filologului deprins cu demersul analitic clasic al literaturii, asemenea convergențe i-ar putea părea artificiale, iar metodele de cercetare din afara științelor umaniste, neconcordante cu domeniul. Ioan Câmpan demonstrează contrariul, iar cercetarea sa captivează, avansează ipoteze credibile, mai ales azi când șansele de comunicare cu civilizații extraterestre nu mai sunt de domeniul absurdului.

În plus viziunea interdisciplinară în exegeza operei celui mai de seamă poet român se înalță pe temelia unei admirații superlative, mărturisite de profesorul de fizică Ioan Câmpan, față de creația lui Mihai Eminescu.

Lucrarea de față confirmă aprecierea precum și virtuțile unui comentariu în care fantezia are resurse în măsură să o propulseze realmente „în proporție nedefinită”.

5 martie, 2007

Liviu IOANI

EMINESCU, MAGUL CĂLĂTOR

Aniversarea celor 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu mi-a prilejuit un contact ceva mai strâns cu o parte a operei sale, în care am găsit un neașteptat filon de esență realist-științifică (fizica și rudele sale, geofizica, astrofizica, cosmologia etc.), care, pînă acum, îmi rămăsese ascuns.

Poate nu numai mie, ca cititor de rînd, să-i apară ca surprinzătoare această preocupare a poetului, în zona lumii fizice, cucerind în manuscrisele rămase foarte multe pagini, dintre cele mai consistente. O apreciere clară și directă găsim în ms. 2.306 (în ordinea Bibliotecii Academiei Române): „... nu are fizica nevoie de a i se arăta evidenta importanță, nici frică de vreun caraghioz care ar voi s-o nege...” care să fie, oare, determinantul acestor demersuri eminesciene?

Resimt o acută insatisfacție legată de imposibilitatea de a citi tot ce a rămas de la Eminescu și de a prelucra cu slabele mele puteri acest material; mai apare și teama că nu-mi va ajunge viața rămasă înainte-mi, apucîndu-mă prea tîrziu. De altfel, cîți muritori au parcurs integral cele cca 15.000 de pagini manuscrise eminesciene predate (cu peripeții...) în 1902 de Titu Maiorescu la Academia Română? Și, cu siguranță, încă mai lipsesc multe alte pagini scrise de călătorul nostru, ne spun unele legende contemporane ... Așa că, toate impresiile mele, fatalmente criticabile și subiective, se sprijină pe cioburi, cioburi de diamante, se înțelege.

Am descoperit o lume fantastică (în sens comun!), încifrată; nu știu cum s-a clădit ea, curg cascade de întrebări la care mai caut răspunsuri.

De ce oare n-am găsit nicăieri subliniată și cercetată puternica STRANIETATE a scrierilor eminesciene și a biografiei sale? Dacă pregătirea mea științifică de nivel mediu (în sens școlar) m-a condus pe o anumită cale cunoscută de toată lumea, atunci vă rog să fiți siguri că fizica m-a învățat bine de tot să recunosc neobișnuitul din jurul meu. De pildă, cine îmi poate spune clar și simplu, de ce un brad crește mereu împotriva greutateii sale, vertical și mândru, deși toată viața sa este atras de Pământ? De ce se oprește la un moment dat? Sunt acestea întrebări puerile?

Cît am putut de mult, m-am bazat pe citate și pe fapte petrecute ca atare și le-am prelucrat rațional, metodic, dar de prea multe ori aceste instrumente s-au dovedit neputincioase în fața informațiilor, frustrarea fiind la ea acasă, adică în sinea mea. Mă declar, chiar din capul locului, un biet amator. Dar, să nu uitați, că sensul primar al lui „amator” este: „*cel ce iubește*”!

Am constatat că majoritatea fragmentelor scrise aparțin perioadei din tinerețea poetului (el nu a fost niciodată bătrîn!), de pe la 1867 încoace și sunt postume, ca atare nu Eminescu le-a dat publicității. Amintiți-vă asta mai târziu, este important. Au avut alții grija stabilirii anului și împrejurării plămădirii unei anumite poezii sau a unui anumit text lăsat în urma condeiului măiastru. Vă atrag atenția că statistica este imbatabilă, fiind o știință care se bazează pe numărarea **faptelor petrecute**. Este cea mai tare. (Oare de ce am scris asta?!)

O numărătoare prozaică, rece, dar necesară, ne arată că, într-o primă etapă, pînă în 1869, poetul scrisese 43 de poezii, publicate doar 12, în etapa următoare mai multe, ș.a.m.d. Vom

trece însă la pagini scrise cu poezii, indicator relevant în privința întinderii acoperite, în felul următor:

I 1866 – 1869 - 92 pag. (publicate 28 pagini)

II 1870 – 1874 - 200 pag. (publicate 35 pagini)

III 1875 – 1879 - 316 pag. (publicate 79 pagini)

IV 1880 – sfârșit - 202 pag. (publicate sub 100 pag.)

Total pagini de versuri: 810.

Raportat la 14.000-15.000 pagini rămase, obținem un procent între 5,78 și 5,40. Surprinzător de puțin. Dar acest „puțin” îl face pe Eminescu cel mai însemnat poet român și dintre cei mai însemnați în universalitate, aici nu primează cantitatea, ci alte însușiri pe care nu le putem – deocamdată – exprima numeric!

Consecutiv, ne vom referi în continuare la conținutul științific al operei sale, observînd că acesta este, ca întindere, chiar mai extins decît poezia. Rog pe cititori să calculeze, pentru a mă putea contrazice. Voi enumera teme preponderent din fizică, în dezordinea boemă similară cu cea din hîrțile unui student aflat înainte de examen, culese din manuscrisele 2.258, 2.306, 2.270, 2.267, 2.257 și altele. Aceste texte nu sunt toate „originale”, domină traduceri (de pildă, după Adolf Fick) sau notele de curs. Dar apare, aici, o chestiune tulburătoare: cît de corect poți traduce un text nemțesc cu conținut „fizic” fără a fi tu însuși pregătit pentru asta, **în românește?!**, ca să nu mai vorbim despre pasajele originale ...

Voi îndrăzni să merg pe acest drum spinos, presărat cu ingraturilor, ca aceea care mi-a fost spusă de un interlocutor, G. A.: „*Iată un exemplu perfect asupra modului în care NU trebuie să se scrie despre Eminescu!*” Atenționez pe elevii mei că temele abordate de el, reunite, recompun (chiar excedentar!) programa fizicii studiate azi de ei în școala românească, între clasele VI-XII.

Teoria atomistă; teoria mecanică a căldurii; echivalentul mecanic al căldurii; planul înclinat; fenomene de frecare (fără formule); admite eterul ca mediu pentru unde; deosebește prin frecvență undele electromagnetice; pentru mediu opac scrie „*imperradiabil*”, iar pentru cel transparent „*perradiabil*”; face o paralelă între undele electromagnetice și sunete; despre gradele de libertate și echipartiția energiei; explicarea presiunii la gazele închise în vase; legile transformărilor simple în gaze (izoterma, izocora...); existența punctului de zero absolut scris ca -273°C ; difuzia la gaze; structura moleculei de apă; mișcarea browniană („*o mișcare iregular-jucătoare și roitoare*”); energia cinetică $mv^2:2$ („*puterea vie*”), lucrul mecanic („*munca mecanică*”); scrie 1 kg, 1 m, 1 s (sistemul metric) iar pentru lucru alege unitatea 1 kg.m (adică $g=1$); apare confuz și constanta 9,88 (în loc de 9,81); teorema energiei cinetice; sunetul, electricitatea, studiul matematic al jocului de cărți (!); despre astronomie și zodiac; descrie o mașină de electrizat; electrizarea prin frecare; corpuri conductoare și izolatoare; „*pendula electrică*”; interacțiunea electrostatică; ideea de conservare a sarcinii electrice și transferul ei; seria electrostatică prin ordonarea substanțelor frecate; știe că electricitatea se răspîndește doar pe suprafața conductorilor; densitatea superficială de sarcină; efectul de vîrf și „*vîntul electric*”; electrizarea prin influență; descrierea electroscopului; electrometrul cu „*cumpănă de torsiune*”; legea lui Coulomb; descărcări electrostatice; fulgerul; descărcări în gaze rarefiate („*oul electric*”); despre „*acclerațiune, grabă, grăbire, pripă*”; despre retardațiune, întîrziere, „*preget*” (adică mișcarea uniform variată); mișcare și repaus; principiul I al lui Galilei, enunțat ca lege a mișcării; noțiunea de forță; masa este măsura inerției; principiul II al lui Newton (scris greșit ca al lui Galilei), formula corectă $F=m.a$; principiul III, cu multe exemple; energia (cu unitatea 1 kgm); cinetică („*de mișcare*”) și potențială

(„*imantă, de provizie*”); principiul conservării energiei; căderea corpurilor (aici scrie corect pentru „*acclerarea greutății*”, 9,8); legea vitezei la mișcarea variată, cu calcule; legea spațiului parcurs, cu calcule; probleme calculate; aruncarea verticală; rolul rezistenței aerului și tubul lui Newton, cu vid; legea atracției universale (mărul lui Newton); legile lui Kepler și mișcarea „*planeților*”; mișcarea Lunii calculată de Newton; influența de atracție a păturilor sferice (!); experimentul Cavendish; variația greutății cu înălțimea; discul stroboscopic; fenomenul prin care se produce electricitatea; absorbția căldurii radiate de soare („*insolațiunea*”); formarea vînturilor; circulația apei în natură; fotosinteza; rolul primordial al Soarelui ca sursă; „*pyrheliometrul Pouillet*”; calorimetria și calorimetrul; refrigeratoare („*amestecuri de răceli*”!); magnetismul, magneți naturali și artificiali, o busolă improvizată; interacțiuni magnetice; inseparabilitatea polilor magnetici; despre un „*magnet molecular*”; Ampère; „*puterea coercitivă în oțel*”; gradul de saturare magnetică; forme de magneți („*vărguța magnetică*” și „*degetărașul*”); magneți armați și astatici (!); declinațiunea magnetică; busola de înclinare (!); intensitatea cîmpului magnetic și variațiile sale; vizualizarea spectrelor magnetice cu ajutorul piliturii de Fe; din nou ia unitatea de masă egală cu 9,8 kg (adică $g=1$), variația greutății cu latitudinea; radiația căldurii și proprietățile sale; radiometrul cu „*ultraroșii*”; razele ultraviolete; variația culorii de strălucire cu temperatura; natura unitară a radiațiilor; absorbția radiațiilor; proprietățile corpurilor negre; mișcarea în cîmp central; forța centripetă și centrifugă de inerție, cu aplicații; textualizează formula $F=mv^2:R$; conservarea generală a energiei din nou („*principiul conservațiunii muncii*”, adică „*suma muncii reale și a proviziei de muncă rămîne neschimbată*” teoria expansiunii gazurilor; cuadratura cercului; procedeul paralelogramului („*formele*

transformațiunii forței"); suma constantă de energie a universului; temperatura, densitatea, presiunea, „ierarhia luminei”; pătratul unui număr; radicalul 2 și radicalul 3 (de pildă calculează rădăcina cubică din numărul 95.256.152.263 și obține 4.567!); fracții și expresii algebrice; nenumărate calcule; despre șah și strămoșul jocului de bridge; teoria Kant-Laplace; mirajul calculului diferențial; „teoria ecuațiunii universale”(?!); despre timp, spațiu, mișcare, obsesia numerelor; raporturi dintre finit și infinit (Ahile și broasca țestoasă); progresii matematice; notează viteza **c**, oare de la celeritate?!; iarăși despre forțele centripetă și centrifugă.

Să mai continuăm?

Textele sunt însoțite de o sumedenie de schițe și desene, trecute apoi și în poezie pe manuscrise, cum bine știu cunoscătorii.

Înclinarea lui Eminescu spre filozofia științei pare foarte firească acum, chiar dacă multe formule ne apar neinteligibile astăzi, mai ales cele datate din perioada primăverii lui 1883, dar nu putem ști niciodată ... Are în preocupare și teoriile lui Kant, Robert-Mayer, schema cursului naturei, lege și necesitate, Pitagora și virtuțile matematicii, este linia oare continuă sau discontinuă, schița teoriei catastrofei.

Vă anunț că a studiat și efectul otrăvurilor vegetale asupra organismului (mătrăguna, bureții halucinogeni, belladona, cucuta...). Tentații ca integrarea legilor naturii l-au acaparat ca pe un precursor. El credea că forțele centrale sunt universale, că energia se transformă și se conservă („conservarea puterii”), iar toate aceste transformări energetice se aplică și organismelor animale și vegetale. Cunoaște și inducția electromagnetică, descrie experimentul lui Joule, roata cu lopeți, exemplifică numeric, căldura și ca aport radiativ, transformarea căldurii în lucru ca în mașina cu abur. La curentul electric descrie efectele

termic, chimic și magnetic. În termodinamică, scrie despre „teoria a doua a căldurii”, Clausius. Susține prin calcule activitatea Soarelui și viața astrului : „Iar ținta ar fi ... egalizarea tuturor deosebirilor de temperatură ... moartea universală”.

El credea că „Adesea există legi, enigme matematice pentru a căror dezlegare îți tebuie o singură cifră cunoscută. Adesea, un complex întreg de cauze se dezleagă prin o singură cauză, necunoscută încă”. (Dintr-o scrisoare către V. Micle). Sau, din **Sărmanul Dionis**: „O lume ca nelumea este posibilă, neîntreruptă fiind de-o altă ordine de lucruri ... Cine știe dacă nu trăim într-o lume microscopică și numai fâptura ochilor noștri ne face s-o vedem în măsura în care o vedem”.

Fiind conștient că posibilitățile mele sunt destul de limitate, voi lăsa pe alții, care „cîntă mai dulce decît mine” să vorbească, reunind copios multe citate semnificative, pentru a întregi un tablou nou asupra personalității eminesciene. De pildă, asupra textelor scrise în primăvara-vara lui 1883, P. Creția și D. Vatamaniuc arată că „Aspectul cel mai surprinzător al acestor însemnări îl constituie preocuparea stăruitoare a poetului în direcția matematizării celor mai variate domenii ale activității umane ... aceste texte constituie o lume aparte, cu o tensiune intelectuală sui-generis, plină de intuiții, de îndrăzneli și de străbateri ale minții într-o zonă în care întreaga viață mentală a lui Eminescu se regăsește transfigurată și eliberată. Se simte în aceste redactări o incandescență finală, parcă gata să consume spiritul în vederea unei și mai înalte renașteri. Iar dacă anii de viață care-au mai urmat par reziduiul de neagră cenușă al acestei combustii, nimeni nu trebuie să refuze acestor texte, în numele unor prejudecăți, înaltul lor sens spiritual. Iar autorul lor ... este, în cel mai nobil înțeles al cuvîntului, **poeta agonistes**, cel care dă ultima luptă și pierind, o câștigă într-o zonă mai înaltă de lumea pieirii”. Închei citatul, recunoscător aceluia.

Prin notele de curs, prin traduceri, prin alte notițe, dar și strecurări în poezie sau corespondență, numeroși filozofi ai naturii își găsesc loc în textele eminesciene: Pitagora, Thales, J. Watt, A. Fick, Leucip, Democrit, R. Mayer, J. P. Joule, Clausius, R. Brown, Leibnitz, Voltaire, Bernoulli, G. Galilei, I. Newton, I. Kant, Laplace, H. Helmholtz, J. Kepler, H. Cavendish, Pouillet, Fraunhofer, Tyndall. Pe alții îi vom semnala în context. Nu cumva numărul acestora îl depășește pe cel al literaților pomeniți tot de el?

Dincolo de tentația firească a lărgirii orizontului de cultură, putem constata și cum o anumită idee științifică poate stîrni emoția artistică. Voi începe cu binecunoscuta poezie „*La steaua*” și o voi cita în întregime, măcar pentru plăcerea reînnoită a lecturii:

<i>La steaua care-a răsărit</i>	<i>Icoana stelei ce-a murit</i>
<i>E-o cale-atât de lungă</i>	<i>Încet pe cer se suie;</i>
<i>Că mii de ani i-au trebuit</i>	<i>Era pe când nu s-a zărit</i>
<i>Luminii să ne-ajungă.</i>	<i>Azi o vedem, și nu e.</i>

<i>Poate de mult s-a stins în drum,</i>	<i>Tot astfel când al nostru dor</i>
<i>În depărtări albastre,</i>	<i>Pieri în noapte-adâncă</i>
<i>Iar raza ei abia acum</i>	<i>Lumina stinsului amor</i>
<i>Luci vederii noastre.</i>	<i>Ne urmărește încă”.</i>

Aceleași considerații asupra vitezei luminii apar aproape identic în „*Mușat și ursitorile*”. Anterior, datînd din perioada 1868-1870, alt fragment edificator în ms. 2.276 A: „*Dar toate au astfel natura valului (ondulatorie, n.n.), (...) Să ne-nchipuim că oamenii din toți corpii cerești (observatorii, n.n.) țin ochenele îndreptate spre noi, unii mai aproape, alții mai departe. Și Cezar cade de mîna lui Brutus (eveniment, n.n.). Cei din Lună ar vedea*

astăzi, cei mai de departe mîni, și mai departe poimîni ..., văile Universului peste o mie de ani. Raza care-a căzut pe fața lui murind călătorește în univers și ajunge pe rînd toate stelele infinitului în miliarde de ani pe rînd, însă tragedia morții lui Cezar se petrece mereu, fără sfîrșit. Tragedia aceasta trăiește, dar pururea într-un mediu nou”.

De fapt, Eminescu folosește aici metoda experimentului mintal, întîlnit la mulți fizicieni, cel mai celebru fiind A. Einstein, de care voi mai scrie. Pe vremea cînd Eminescu scria „*La steaua*”, se cunoștea deja valoarea vitezei luminii c , sau, cel puțin, ordinul de mărime era corect. Într-un loc, el mărturisește că a scris această poezie dorind să-l imite pe un anume G. Keller. Alții cred că el s-a inspirat dintr-o versiune germană a unei cărți apărute la Londra în 1834, scrisă de Ch. Bell.

Din primele trei strofe răzbate o claritate perfectă și o absolută corectitudine a relațiilor din continuul spațiu-timp, pe deplin actuale și azi. Textele citate pot servi foarte bine ca pasaje ilustrative în clasă la lecția de fizică cu tema „*Viteza luminii*”. Este adevărat că imensitatea spațiului parcurs de lumină produce consecințele înfățișate; noi însă nu știm sigur dacă aserțiunile aparțin cu adevărat lui Keller, Bell sau Eminescu. A patra strofă din „*La steaua*” este reprezentativă și dintr-un alt punct de vedere, pentru că ea ne apropie de durerea autorului, de sentiment și trăire. Așa încît primele trei strofe sunt doar ilustrații științifice (corecte!) care potențează izomorf imaginile poetice și ideile filozofice de mai tîrziu, conferindu-le acel sublim caracter inconfundabil. Pentru Eminescu, știința este aici nu un scop declarat, ci doar un sprijin instrumental. Nu este el un „*om de știință*” în sensul strict, ci în unul mult mai larg și mai esențial. Neînțelegînd aceasta (nici nu putea), G. Călinescu zice: „*Teoriile fizice asupra universului, chiar cînd nu suntem siguri că ar aparține epocii de boală, au bizareria diletantismului*”. Deși,

același critic, în plan liric, recunoaște că „*Toate materialele și uneltele lui Eminescu n-ar da nimic în mâinile altuia, fiindcă izvorul tainic al efluviilor eminesciene e ascuns undeva departe, în pădurea subconștienței lui. Acest aer ascuns al liriceii sale trebuie găsit și gustat, descris și mărit, fără alte senzații decât acelea născute din respirarea lui, pentru ca spiritul nostru să-i simtă densitatea și să poată pluti în el*”. Așa vom face!

Stranie rămîne însă constatarea că Eminescu se servește de adevărurile științei în mod curent și fără dubii, înțelegînd perfect fenomenele pe care le îmbracă într-un limbaj extrem de sugestiv, de parcă le-ar avea pe toate în degetul său cel mic, asemenea lui Kant. Nu este exclus ca aceste adevăruri, măcar unele, să intre chiar în categoria celor încă necunoscute științei vremii sale, așa cum sunt obligat să cred, deși nu aveam nici un entuziasm inițial disponibil. Vorba lui N. Iorga „*La început, cartea lui părea bătută cu șapte peceți. Pe urmă, deodată, sufletul s-a deschis cu totul și ne-am mirat cum de n-am înțeles de la început*.” Ce a priceput Iorga, oare?! Cunoscut-a el zisa lui Eminescu din ms. 2.292: „*Eu sunt băiat de rumân și tot ce spun eu e adevărat*.”? Tot Iorga, admite că „*... posibilitățile lui Eminescu au fost infinite*.”!

O apreciere a lui G. Ibrăileanu: „*Poeziile lui Eminescu, geniale și în chip absolut, ne apar ca un produs și mai extraordinar, putem zice, cîntărind bine cuvîntul, un produs miraculos, cînd ne gîndim la împrejurările în care au fost create, cînd putem să ne transpunem cum trebuie în epoca apariției lor și cînd ne putem imagina toate condițiile personale ale creatorului lor*”. Ce se ascunde oare sub toate acestea?

Valoarea moștenirii din Eminescu este conferită de geniul gînditorului care, cu adevărat, are ceva de spus, transmițînd un tezaur de idei pentru noi, ceilalți. Este un apostol bogat cu duhul. Însuși B. P. Hașdeu observa într-un loc cum că Eminescu a

introdus, primul la noi, în poezie, adevărata cugetare ca fond și adevărata artă ca formă.

Ar fi nebun acela care pune oameni în corpii cerești? Vedeți din nou pasajul cu asasinarea lui Cezar. Nebun, dar în grația lui Dumnezeu! Și apoi, dragi și neîncredători eventuali cititori ce reprezintă cei 200-300 de ani de „*știință pozitivă, riguroasă și oficială*”, cea evocată de convențiile sociale, față de miliardele de ani ai universului, vîrstă admisă de aceeași știință? Nu știți că, spre sfîrșitul secolului XIX erau destui savanți care, dezamăgiți că s-au născut prea tîrziu, susțineau că în fizică n-a mai rămas nimic de descoperit? Gafele antologice ale unor „*mari*” oameni de știință își au originea în acest păgubos egocentrism spațial și temporal, care doar trage lumea înapoi închizînd orizonturile noilor generații. Renunț la exemple, dar dau cîteva citate eminesciene ilustrative. Ms. 2.257 „*Tot ce se poate naște însă în lume și tot ce se-nîmplă, se naște în mod necesar, neapărat. Împrejurul razei în care viețuim și ne mișcăm, bat și cearcă a veni în viață toate posibilitățile de a exista, toate aceste forme posibile, căci posibilitatea de a exista, în fața vecinicii e certitudinea de a exista. Dar dacă ceea ce e posibil, pus în fața vecinicii, e cert*”. Ms. 2.285: „*Progresul, îndeosebi cel științific, nu constă atît în descoperiri noi, cît în descifrarea a ceea ce intelectul nostru subiectiv a încifrat în natură ... Este în afara oricărei îndoieli că omul va ajunge cîndva în posesiunea adevărului deplin și a gîndirii deplin corecte*.” Ms. 2.257 „*Din simplul fapt al încăperii materiei în spațiu avem deci ca rezultate neapărate:*

- o materie determinabilă în mărime
- un număr determinabil de părți (**atomi**)
- un număr determinabil de moduri de combinațiune ale acestor părți (**molecule**)
- un număr determinabil de forme individuale.

Toate acestea stau față c-un spațiu infinit și c-un timp infinit... O perspectivă nemărginită se deschide înaintea ochilor mei."

Firește că primele cunoștințe științifice ale naturii le va fi dobândit Eminescu încă din perioada anilor de școală de la Cernăuți, deși nu excela în aceste materii. Colegul său de la Gimnaziul cernăuțean, Ion Sahin: „De mic copil, Eminescu avea darul de a spune povești, în schimb era slab la matematici și plătea o temă la matematică prin depănarea unei povești.” Nu cred că ați mai auzit așa ceva! T. Ștefanelli, dar și Radu Sbiera: „Cel mai puțin seamănă să-i fi ticnit limba latină și cu deosebire matematicile”. Repetarea clasei a doua trebuie pusă în legătură cu aceste semnalări, dar și cu obiceiul lui Mihai de a dispărea de la școală. Ne-a rămas și mărturia directă a poetului, pe ms. 2.258, extrem de edificatoare: „Eu știu chinul ce l-am avut însumi cu matematicile în copilărie, din cauza modului rău în care mi se propunea, deși în de altfel eram unul din capetele cele mai deștepte. N-ajunsesem nici la vârsta de douăzeci de ani să știu tabla pitagoreică, tocmai pentru că nu se pusese în joc judecata, ci memoria. Și, deși aveam o memorie fenomenală, numere nu puteam învăța de loc pe de rost, încât îmi intrase-n cap ideea că matematicile sînt științele cele mai grele de pe fața pămîntului ... În urmă, am văzut că-s cele mai ușoare ...” Mult aș vrea să știu ce se ascunde sub acest **În urmă** subliniat de mine...

O altă posibilă explicație, de altfel extrem de comună, ne-o oferă un dascăl al lui Eminescu, I. Sbiera: „Eminescu ... a fost învățăcelul meu din limba românească și ne înțelegeam foarte bine împreună, era foarte bun și blînd băiet, dar n-avea gust la studii serioase și sistematice, lua toate mai pe ușor, căuta să culeagă floricele, dar nu-i plăcea să-și înghimpe degețelele”. Așa că învățăcelul Mihai va continua să înghită pilulele amare ale științelor pînă la Blaj, în primăvara lui 1866,

după cum arăta ortacul său N. Petra-Petrescu: „L-am văzut cu manuale de fizică și matematică. Studiile acestea, zicea el, că îi sunt grele și nu se putea împăca cu ele”.

S-ar putea, deci, afirma, că pînă prin 1869 Eminescu nu se avea de prieten nici un pic cu bazele științelor. Întîmplător, știu ce înseamnă să înveți un tînăr cum să apuce pe drumul înțelegerii lumii fizice. De aceea, avem dreptul să ne mirăm că, dintr-odată, mai tîrziu, se ocupă de diverse domenii ale fizicii, așa cum înfățișam mai înainte. Observațiile lui G. Călinescu referitoare la ms. 2270 și 2291 mi se par destul de criticabile avînd în vedere că veneau de pe poziția literatului necalificat științific (pe domeniul „real”), iar în urma sa progresul științei a continuat în descoperiri, concepții și abordări noi, ceea ce ne îngăduie și nouă, celor mai modești, să „cotrobăim” prin lada cu manuscrise eminesciene. Textele științifice rămase de la el ne indică stadiul dezvoltării fizicii la acea vreme, de bună seamă. Totuși, cu o neliniște crescîndă, putem sesiza ici și colo aspecte care ne duc cu gîndul că Eminescu a pășit dincolo de aceste granițe, devenind un precursor și un vizionar, așa cum și alții s-au calificat în istoria științei. Voi prezenta cîteva dintre ele, avînd la bază conținutul manualelor de liceu actuale.

De pildă, Eminescu are prioritatea terminologică pentru „cuant”, înaintea lui Max Planck (1900, teoria cuantelor), așa cum scria în ms. 2.267: „Electricitatea. Este același cuant de putere, care c-o repejune incalculabilă se preface într-un cuant egal în cellalt loc, fără a avea necesitate de-un substrat material suficient și proporțional pentru a se comunica. Curios lucru!” La vremea scrierii acestor rînduri, cu cca 30 de ani înainte de 1900, între savanți încă se ducea bătălia pentru admiterea „eterului universal”, ipoteză abandonată mult mai tîrziu. Noi, în vremea noastră, am învățat că particulele luminii, fotonii, călătoresc prin vid exact cum zicea Eminescu, cu o răpejune incalculabilă. Într-o

epocă în care aproape toți cunoscuții săi mai credeau încă Pământul centrul lumii, găsim în ms. 1.829 „*Pământul parcurge (...) 4,1 mile pe secundă; o repejune necunoscută pe Pământ, exceptînd repejunea luminii și electricității*”. Asimilarea ultimelor două categorii s-a produs prin 1864, într-un tratat de electromagnetism scos de J. C. Maxwell, avînd la bază elemente experimentale și teoretice, descoperite de Oerstedt, Faraday și Ampère. Va fi citit Eminescu aceste lucrări? „*Repejunea propagării electricității e, în orice caz, tot atît de mare ca a luminei (300.000 de km într-o secundă)*”.

Cunoscătorii vor observa și prezența la Eminescu a ideii fundamental corecte privind propagarea interacțiunii electromagnetice cu viteza finită c , din aproape în aproape, ca în ms. 2.275: „*Electricitatea e aceeași forță oarecum în suspensie, în circulație, fără spor, fără scădere. Forța care se pune în mișcare în cutare punct poate fi însă retardată după unități de timp mai lungi sau mai scurte; se-nțelege că și circulațiunea, rotațiunea, se retardează*”. Sunt noțiuni de calcul diferențial din ecuațiile fizicii, exprimate ca atare: divergența, integrala curbilinie, rotorul ...

Și iată, în ms. 2.267, un uluitor model fizico-poetic pentru (ce să cred?) o interacțiune undă-particulă, care poate ascunde multe: „*Să ne-nchipuim că razele soarelui ar fi ca niște fire subțiri de mătăasă, din care unele se torc drept, altele c-o ondulațiune din ce în ce mai mare. Ele dau de forța Pământului, moleculul atins de ele începe să se-nvîrtească ca un mosoraș mic și le deapănă în jurul său. Toate organismele sunt asemenea unei depănători, cari prefac mișcarea în linie dreaptă – care-ar fi înfinit de lungă – într-o linie învălătucită împrejurul ei, ca la ghem. Gheme de lumină.*”

S-ar putea recunoaște aici multe elemente ale fizicii cuantice descoperite și studiate mai către contemporaneitatea

noastră, după ce Eminescu a piecat în ceea lume: efectul fotoelectric (1877 H. Hertz), dualismul undă-corpusul (L. de Broglie 1924). Vă invit să căutați în cărțile de fizică.

În 1905, A. Einstein explica legile efectului fotoelectric luînd în considerare interacțiunea foton-electron, iar Louis de Broglie asocia o undă caracteristică oricărei microparticule. Ceva mai tîrziu, alți fizicieni dezvoltă fizica cuantică și localizează particula în mod probabilistic în zona în care amplitudinea undei asociate este maximă. Dar toți aceștia au trăit la mulți ani **după** Eminescu! Cititorul poate observa cum poetul nostru se străduiește să scrie în românește, ceva care nu se mai scrisese încă pînă la el: descrierea fenomenului, corelații, terminologie (toate, „*poetic*”). La vremea sa (ca și azi, în parte) încă nu se cristalizaseră pe deplin nici conținuturile matematice, nici denumirile. Iată cum Eminescu poate fi privit și ca un precursor de referință în domeniul limbajului științific. Regret că aceste firești oscilații de termeni îmi subminează oarecum demersul următor, legat de cîteva formule cuprinse în manuscrisul emineascian nr. 2.267. Astfel, dacă „*ceea ce nu se cheltuiește în mișcare, se păstrează ca energie*”, atunci ne explică aceasta și așa: $v = m \times d$, în care v este viteză (zice el), m masă, iar d distanță (adică înălțimea ridicării capului). Dar produsul $m \times d$ reprezintă azi, pentru noi, o energie exprimată în unități $g \cdot l$, cum scria și el în altă parte. Înseamnă că v ar fi o energie, în termeni actuali. Vă voi arăta acum o altă formulă din manuscris, dar numai dacă vă țineți bine firea (atenție, fizicieni!): $v = m \times c^2$, unde c este numită de el „*repejunea finală*”, adică viteza limită a propagării interacțiunii, ceea ce noi zicem că este viteza luminii. Nu mai conținesc cu semnele uimirii, pentru că sărmanul Einstein a produs celebra formulă $E = mc^2$ abia în 1905. Ce să cred? Că Einstein l-a citit pe Eminescu. A se observa și coincidența asupra literei c (de la celeritate) la o distanță de 30 de

ani în favoarea lui Eminescu. Cine mă contrazice? Contra-argumentele de genul că, vezi Doamne, mc^2 este energia cinetică, sau că Eminescu ar fi aflat această formulă de la alții în perioada vieneză nu se susțin deloc. În primul rînd, el știa că în varianta cinetică acest produs trebuia împărțit la doi (se găsește în alt text!) iar în al doilea rînd, dacă formula ar fi circulat în mediile intelectuale științifice anterior, fiți siguri că istoria ar fi consemnat-o cu mare vîlvă; și apoi, cine era și ce reprezenta Eminescu în Viena anilor 1869-1872 ca să aibă acces privilegiat la ea? Eu nu am găsit nici o dovadă. Și aș mai îndemna pe cineva mai tînr și mai abil să se învrednicească a descoperi rosturile și semnificația formulelor și desenelor din manuscrisele eminesciene, care, unui literat, îi apar fără nici un sens. Sfinte hieroglife! Consultați bibliografia sau Internetul!

Se știe că Eminescu a asistat la Iași, după 1874, la experimentele fizice întreprinse la Universitate de Nicolae Teclu și poate că unele schițe s-ar putea lega de aceste asistențe. Iar pe unul dintre manuscrise găsim și calculul pre-vizionar făcut de Eminescu asupra vîrstei bărbaților din neamul său, în care fixa suma celor 78 de ani caracteristici pe care îi va trăi. În mod fatal – curios – a trăit doar $78 : 2$. Iar către sfîrșitul vieții își amintea, repetat, de savanți ca Laplace, Kant, Pitagora, Tyndall, R.Mayer. Nici pe unul nu l-am reținut ca poet, doar ca poeți ai fizicii ...

Cu mare plăcere am văzut că și alții caută să aducă în atenția publică aceste fațete nebănuite ale preocupărilor lui Eminescu. Într-un recent manual școlar de fizică F1, clasa a X-a, autori O. Rusu, R. Bobulescu, L. Dinică, scos de Editura Teora 2000, se oferă elevului texte ilustrative de Eminescu, cum este acela referitor la conservarea sarcinii electrice: „Există un negustor în natură, electricitatea, dar el nu ia nimic pentru sine. Ceea ce produce într-un loc, el restituie în alt loc, integral.” Fizică fermecătoare; vă place.

Iată și un mod extrem de corect prin care el descrie fenomenul electrizării prin influență și descărcării eruptive: „Dacă apropiem de un corp conductor electrizat, din ce în ce mai mult, un alt conductor, atunci se nasc pe suprafețele cele mai apropiate ale acestui conductor electricități opuse care se îngrămădesc cu o densitate din ce în ce mai mare spre vîrfurile apropiate, pentru că electricitatea trezită prin inducție în cel din urmă este grămădită în punctele lui extreme, producînd electricitatea primului corp la punctul opus. Cînd densitatea electricităților vecine a devenit destul de mare, ele străbat pătura de aer ce le desparte și se-mpreunează c-un zgomot pustiitor în scînteii electrice.” (ms. 2.267).

Pe un manuscris din iunie 1883 stă scris: „optica-geometria proporțională a depărtării obiectelor văzute”, ceea ce constituie o definiție plină de conținut a opticii geometrice, esențial condensată. În ms. 2267: „... ceea ce numiți dv. Rază a soarelui n-are numai cele șapte colori ale lui Fraunhofer, acestea sunt numai creațiuni ale simțurilor noastre. Cercul întreg trebuie luat”. (adică, știa de existența celorlalte domenii de frecvență, invizibile, IR, UV etc, spectrul electromagnetic integral, n.n.). Am selectat, de aceea, două versuri din fantezia „Ondina”, care reproduc colorat pe alb, în exercițiu poetic, o celebră experiență a lui I. Newton din 1666 (ce an!), cu prisma optică dispersivă, imagine regăsită și în proza eminesciană, în alt loc:

„Și cum colorile ce se îmbină
Naște a soarelui albă lumină ...”

Eminescu nu ocolea prea mult nici dezacordurile gramaticale și nici cacofoniile, le lua ca pe niște elemente firești ale limbii. Vocabularul poeziilor lui este presărat (în sensul sării

în bucate), cu termeni științifici, dar și cu nume de filozofi-savanți:

„Dar pîrghia aceea, ce, desfăcînd tenebre,
Ridică viitorul ...”

(„Andrei Mureșanu”)

„Atunci lumea-n căpăfînă se-nvrîtea ca o morișcă,
De simțeam, ca Galilei, că comedia se mișcă.”

(„Scrisoarea II”)

Pluralitatea lumilor în Univers, o credință veche de mii de ani, larg acceptată și azi în comunitatea științifică (contrariul ar fi absurd), era foarte dragă lui Eminescu și o regăsim la el în mai multe locuri, formulată explicit. Citez din „Mureșanu”. „Ai vrut s-arunci în haos sistemele solare ...”. Sistemul planetar rămîne viu doar atît cît trăiește și steaua guvernantă (iarăși corect!), ceea ce știa și poetul în „Povestea magului călător în stele”.

„Vezi steaua că munții-și-ntoarse și marea

Îmblînd neclintită în veciniciu-i mers.

A anilor spaț le destină un soare

La una-i mai mic și la alta mai mare,

Căci sorii scriu timpu-n acest univers.”

Poate că el citise și asta undeva, sau audiase un curs la Viena sau la Berlin, dar de ce nu greșește niciodată în datele fundamentale? Descoperise oare știința astronomiei vremii sale că sorii se nasc și mor, așa cum știm noi astăzi:

„Un soare de s-ar stinge-n cer,

S-aprinde iarăși soare.”

(„Luceafărul”)

Cîte persoane contemporane nouă știu că meteoriții sunt compuși mai ales din fier și că vin din Cosmos? Acum 135 de ani, Eminescu știa și asta:

„Printre stîncele de fier

Ce străbat norii din cer”

(„Basmul ce i l-aș spune ei”)

Pămîntul, ca planetă vie, îl cunoaște și pe dinlăuntru, sub scoarță ascunzîndu-se un miez metalic și roci topite, care izbucnesc vulcanic ici și colo la suprafață, ca în „Memento mori”.

„Cum sub stînci, în întuneric, mărunțăile de-aramă

A pămîntului, în lanțuri țin legat și fără teamă

Sufletul muiat în flăcări a vulcanului grozav ...”

Legea atracției universale (I. Newton) este exemplificată pe planete prizoniere gravitațional ca în „Memento mori”

„Sau, ghicit-ați vreodată ce socoate-un mîndru soare

Cînd c-o rază de gîndire ține lumi ca să nu zboare

Să nu piardă-a lor cădere; să nu cadă-n infinit?

Cum planeții ... s-azvîrl rebeli în spaț;

Ei, din frînele luminii și ai soarelui scăpați.”

Nu există nici o îndoială că Eminescu era un heliocentrist convins.

„Scrisoarea I”, pe bună dreptate mult cercetată, ne oferă pasaje dintre cele mai consistente și esențiale din întreaga creație eminesciană pe teme din cosmogonie și escatologie, iar între cele două veșnicii, o scurtă și neînsemnată trecere printre mușuroaiele furnicilor de azi. Eminescu desprinde tonuri întunecate din facerea lumii și prefigurează teoria modernă a Big-Bangului,

conform căreia, tot ce există s-a născut dintr-un sîmbure primordial, într-o explozie fantastică, petrecută cu cca. 15 miliarde de ani în urmă, ca un gigantic salt cuantic:

*„Pe cînd luna strălucește peste-a tomurilor bracuri
Într-o clipă-l poartă gîndul îndărăt cu mii de veacuri,
(I. Kant)*

*La-nceput, pe cînd ființă nu era, nici neființă,
Pe cînd totul era lipsă de viață și voință,
Cînd nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns ...
Cînd pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns.
Fu prăpastie? Genuine? Fu noian întins de apă?
N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă,
Căci era un întuneric ca o mare făr-o rază,
Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază.
Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface
Și în sine împăcată stăpînea eterna pace! ...
Dar deodat-un punct se mișcă ... cel dintîi și singur.*

Iată-l

*Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl ...
Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii,
E stăpînul fără margini peste marginile lumii ...
De-atunci negura eternă se desface în fișii,
De atunci răsare lumea, lună, soare și stihii ...
De atunci și pînă astăzi, colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute
Și în roiuri luminoase, izvorînd din infinit
Sunt atrase în viață de un dor nemărginit (...)
Iar în lumea asta mare, noi, copii ai lumii mici,
Facem pe pămîntul nostru mușuroaie de furnici.”*

Cît de rău îmi pare că n-am puțința de a scrie o întregă carte despre cele de mai sus! Voi încerca, totuși, cîteva comentarii, peste cîteva pagini.

O altă geneză, cea din „*Luceafărul*”, mai concentrată, stranie, nepămînteană, este atît de sugestivă, încît răsuflarea însăși și se taie, echilibrul și se sfărîmă și mereu dai a te prinde de ceva solid și familiar, bîjbîind:

*„Și din a haosului văi   Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Jur împrejur de sine,   Nici ochi spre a cunoaște
Vede, ca-n ziua cea deîntîi   Și vremea-ncearcă în zadar
Cum izvorau lumine;”   Din goluri a se naște ...”*

Așa poate poezia să devină mijloc de cunoaștere, atunci când gîndul geniului zboară cu viteza luminii.

Dar, ceea ce s-a născut odată, trebuie să și moară, tot din „*Scrisoarea I*”, de la Mihai citire:

*„În prezent cugetătorul nu-și oprește a sa minte,
Ci-ntr-o clipă gîndu-l duce mii de veacuri înainte;
Soarele, ce azi e mîndru, el îl vede trist și roș
Cum se-nchide ca o rană printre nori întunecoși,
Cum planeții toți îngheață și s-asvîrl rebeli în spaț’
Ei, din frîiele luminii și ai soarelui scăpați,
Iar catapeteasma lumii în adînc s-au înnegrit,
Ca și frunzele de toamnă toate stelele-au pierit;
Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie,
Căci nimic nu se întîmplă în întinderea pustie,
Și în noaptea neființii totul cade, totul tace,
Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace ...”*

Doar un singur vers, „*Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie*” îl poate situa pe Eminescu al nostru între cei

mai mari poeți ai lumii! Se personifică timpul ca o vietate care, murind, își relaxează corpul – fapt real, observat cu acuratețe de asistenți – iar apoi trecerea sa în eternitate. Toate acestea, cu dublu sens, în doar 16 silabe.

Însă de unde știa el că viitoarea fază de viață a Soarelui îl va transforma pe acesta într-o gigantică stea roșie, așa cum astrofizica actuală ne arată? Pentru că tabloul mai este zugrăvit și în „Mureșanu”:

*„Și nourii ca sloiuri de gheață aruncate,
Sfărîmîndu-se de-a sferei castele înstelate –
Cerul din rădăcină 'nălîindu-se decade
Tîrînd cu sine timpul cu miile-i decade.
Se-nmormîntează-n caos întins, fără de fine,
Zburînd negre și stinse surpatele lumine.
Văd caosul că este a lumilor săcrii;
Că sori mai pîlpîu roșii, gigantice făclii
Și-apoi se sting. – Nimicul, lințoliu se întinde
Pe spațiuri deșerte, pe lumile murinde!”*

Versul „zburînd negre și stinse surpatele lumine” este o clară și uluitoare prefigurare a existenței celor numite azi „găuri negre”. Voi reveni asupra lor.

Eminescu deduce că timpul există doar atît cît există și mișcare și va muri la instalarea „eternei păci”, ca într-o teorie științifică din sec. XIX, care avea între exponenți pe însuși profesorul său, H. Helmholtz, 1854, prezicînd „moartea termică” a universului. Într-o concluzie a termodinamicii, cîndva, departe în viitor, schimburile energetice între diversele componente ale sistemului cosmic vor înceta pentru că se va atinge starea de echilibru prin egalarea temperaturilor. De atunci

încolo (care încolo?!), totul va încremeni veșnic în nemișcare, pînă la o nouă facere a lumii, de la Dumnezeu unul.

Nici pînă azi nu se știe dacă această teorie este valabilă sau nu. Obiecțiunea care i se aduce este că nu se cunosc marginile Universului, care ar putea fi un sistem deschis... Noi, vom muri ș-om vedea ... Ca om, pot să simt iarăși aceea fundamentală frustrare (pămîntească) în fața stînjenitoareii situații în care mă găsesc de-o viață, pentru că nu am găsit nicăieri nici un răspuns complet și mulțumitor la simplele întrebări de genul :

- ce este viața și cum a apărut ea?
- de unde venim și încotro ne îndreptăm?
- de ce am apărut?
- suntem singuri?
- este Pămîntul leagănul nostru?

Dacă da, ce întîmplare miraculoasă a făcut ca parametrii astronomici (proprietățile Soarelui, distanța pînă la el etc.), parametrii Terrei (atmosfera, temperatura, compoziția chimică etc.) și parametrii microscopici, chiar submicroscopici (norii electronici, structura moleculară etc.) care concură la menținerea vieții SĂ SE ARMONIZEZE ACESTUI SCOP deja atins? Probabilitatea „întîmplătoare” este practic nulă. Atunci, cine le-a rînduit pe toate atît de favorabil și ne-a dat și conștiința de sine? Asemenea întrebări persistă de cînd e lumea, eu n-am făcut decît să vi le readuc în față într-un mod destul de neîndemînic, dar oportun. Pentru că și eu, ca mulți alții, mă găseam în situația călduță pe care o sintetizez în snoava de mai jos:

Se zice că cineva trece pe un drum și vede un om stînd la umbră. Îl întrebă pe acela:

- „- Ce faci, bade? Stai și te gîndești?
- Apoi, nu. Numa' stau!”

Minunata limbă românească.

Aspectele cosmologice din „*Scrisoarea I*”, oare ce sursă au ele? Exista pe atunci, în plan academic, cosmogonia lui I. Kant (1755) și P. Laplace (1796); este doar o sugestie. Dar nu și singura, pentru că am găsit la P. P. Perpessicius, reluat de E. Speranția, ideea legăturii pasajului citat de mine mai înainte, de o scriere a lui Max Müller („*Essays*”). În altă carte, bogat documentat, M. Itu identifică sursa primară într-o străveche scriere orientală vedică, Rig Veda X. Adevărul este că mitologiile scrise sau orale ale diverselor civilizații cuprind în ele aproape negreșit câte o „*geneză*”, ca în Biblie. Iată, de pildă, cum începe una dintre puținele scrieri rămase nedistruse, din vremea mayașilor americani, Popol Vuh: „*Înainte de această lume, totul era în așteptare, totul era liniștit, tăcut, nemișcat, iar nemărginirea cerului era pustie ... Apoi a venit Cuvîntul.*” De oriunde ar proveni, acesta este un model cosmogonic valoros, reluat azi, în unele elemente ale sale, sub numele de teoria Big Bangului, marea împrôscare. Înseamnă că gânditorii din vechime l-au plămădit pe cale speculativă? Sau le-a fost transmis de undeva? Prea mult converg miturile. Ar trebui să fie un geniu acela care ...

Am ajuns într-un punct foarte sensibil al poveștii noastre, dealtfel plină de răscruci ideatice. Se poate afirma că geniu este acela care reușește să dea omenirii realizări covârșitoare, care vor marca definitiv istoria cunoașterii. O remarcabilă elevă de-a mea, aparținînd grupului GEST, mi-a sintetizat câteva trăsături ale genului, pe care le aștern mai jos:

- o ființă care a gândit, realizat și difuzat idei și concepte dovedite de mare valoare originală, pentru o mare masă de oameni (omenirea), determinîndu-le viața

- sursele inspirației sale sunt necunoscute, ascunse

- personalitatea sa psiho-fizică este ieșită din comun, suferind adesea de boli ciudate

- este neînțeleș de contemporani neinițiați

- tangent lui, în umbră, se găsește câte o organizație ocultă și discretă, dar atotputernică

- un spirit vizionar verificat ulterior

- este neapărat bărbat (neînsurat?...)

- prezintă obligatoriu dimensiunea moral-umanistă (a face bine celorlalți, din preaplinul său)

- este critic și nonconformist în confruntarea cu societatea și cu știința oficială, academică

- mărturisește trăirea unui moment de „*iluminare divină*”, sub o formă sau alta.

Eu i-aș trece aici, fără să mă gîndesc prea mult pe Pitagora, Leonardo da Vinci, Nicolae Tesla (un istroromân morlăc, cunoscut mediatic ca sîrb, ceh, american ș.a., căutați-l!). Și, desigur, Eminescu. Nu există „*geniu plagiator*”. Atunci, care sunt izvoarele?

Anticipez modelul sursei unice, așa cum scria colonelul Ion Alecsandri, fratele poetului Vasile, înainte de 1900, din Paris, un articol pentru „*Convorbiri literare*”: „... *coincidența ideilor, înrudirea geniilor, au fost și vor fi cît lumea.*” Cu alte cuvinte, geniile nu-și moștenesc unul altuia ideile, ci orice bărbat-geniu se adapă dintr-unul și același rîu fermecat și divin care apoi îl va aduce în starea de luminător al celor mulți. Faptul că, după cît știu eu, nu se cunoaște și re-cunoaște vreo femeie-geniu (nu sunt misogin!), are o semnificație profundă, deocamdată ascunsă, dar vine în sprijinul demonstrației de față, sugerînd că cineva **alege**. Se susține că bărbații procesează mai rapid informațiile și deslușesc mai bine funcționarea unor sisteme fizice, prin datul lor genetic cromozomial. În contrapondere, femeile sesizează prioritar raporturile afective și sociale. Nu trebuie să lezeze pe

nimeni aceste considerații, care oricum nu explică nimic. Bărbat a fost și Iisus, iar geniul este alesul Domnului. Apropòs, ați observat că Iisus poate însemna „*Îi sus*”? Asta doar **în limba română**. Ce spuneți de **CUVÎNT** rostit **CU VÎNT**?

Suntem aruncați de-a valma într-o uluire continuă și progresivă; găsim, iarăși, tot în scrierile lui Eminescu cel prioritar și tutelar exact ceea ce mă chinuiam stîngaci să exprim mai sus, în ms. 2.306: „*Femeile autoare samănă, mutatis mutandis, cu bărbații, cînd aceștia scriu cu mîna stîngă. Toate scriitoarele s-asamănă.*”! Semnul exclamării l-am scos aici din străfundurile originalității mele, ca să mă pun la punct, înainte de a o face alții.

Preocuparea eminesciană asupra condiției geniului este o adevărată linie de forță, regăsită constant și neînduplecat, ca în „*Luceafărul*” metaforic, ori explicită, ca în textul de mai jos, ms. 2.287 (biografia unui geniu): „*De ce, cînd cineva (oricine ar fi) citește biografia unui geniu, cearcă a găsi, încifrează chiar, trăsături ale individualității sale în acele trăsături mari ale unui bărbat însemnat? Fiindcă într-adevăr în fiecare organism omenesc sunt potențial coardele omenirii întregi. Nu vorbim de treaptă – acestea sunt infinite. Poate că de acolo se explică plăcerea ce oamenii o găsesc în operele poezilor, și de acolo coincidența cea ades uimitoare în pasaje, ba în cugetări organice întregi, a autorilor celor mari. Este același om care trăiește în toți, și naturi inferioare cred cum că s-au plagiat unii pe alții, pe cînd poate nici nu s-au citit ... Și fiindcă fiecare regăsește sîmburele individualității sale în cei mari, crede de datorie a reda în comentarii și ramificațiunile individuale ale aceluși sîmbure, de aceea apoi se nasc diferiții glosatori și explicatori, cari de cari mai proști, ai autorilor mari!*” Închei citatul, respectuos, cu nădejdea că el nu se gîndea la mine.

Puțini contemporani au reușit să intuiască în care planuri ieșea din comun acea făptură numită Mihai Eminescu, dincolo de aparența boemă în care tot ei îl aruncau. Totuși, au rămas destule mărturii din vremurile de atunci, care, adunate, conturează un portret aparte pe care și noi îl putem cerceta. Iată-l pe Ioan Slavici ce spune: „*Eminescu este dintre acei puțini oameni care nu sunt meniți a vieții în societate, pentru că nu-și află semenii. Îndeobște, el este nesuferit pentru că știe cine este el, știe cine sunt alții, nu-i pasă de o lume pe care trebe s-o disprețuiască și stă ca și o carte deschisă înaintea tuturor.*” Mai ales în a doua parte a vieții cînd ȘTIA că ȘTIE, oferea „*miticilor*” din jurul său un surîs blînd, sceptic, amar și disprețutor. Ochii săi rămîneau oricînd sclipitori, pătrunzători și hipnotizatori, asemeni unor ochi de șoim plutind în înaltul cerului. O altă acută observație – sentință, făcea Livia Maioreșcu – Dymasza, fiica lui T. Maibrescu, la 2 aprilie 1939: „*El, imitator – dar ce-i trebuia lui imitație? Nu e mai ușor să iei din belșugul tău decît să te chiniești cu imitație?*” Cunoscîndu-l încă din vremea copilăriei în casa părintească este de înțeles că intuiția copilului nu a dat greș. Și dacă veți avea răbdarea să vă aplecați atent asupra citatelor următoare, veți fi de acord că Eminescu avea cu claritate în minte și rolul și condiția cu care a fost investit:

„*Fi-va oare dezlegarea celorla nedezlegate?
Fi-va visul omenirei grămădit într-o ființă?
Fi-va brațul care șterge-a omenirei neputință
Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărate?*”
(„*Dumnezeu și om*”)

Nu săriți peste titlul poeziei, puteți scăpa o cheie importantă. Iar criticilor superficiali, nămiți cu burse moderniste, el le spune în „*Preot și filozof*”

*„Nu ne muștrați! Noi suntem de cei cu-azul fin
Și pricepurăm șoapta misterului divin (...)
Căci doar astfel pricepe tot neamul cel nedemn
Al oamenilor zilei sublimul adevăr –
Ce voi spuneți în pilde, iar noi l-avem din cer.”*

Dacă inspirația vine din ceruri, pot și eu utiliza fără reținere adjectivul „extraterestru”, chiar dacă azi prea mulți doresc a-l arunca în trivial, printr-o ieftină asociere cu senzaționalul de duzină. Tatăl nostru, carele ești în ceruri ... Orice credincios care se roagă își ridică privirea, nicidecum nu îl caută pe Domnul privind pe jos. O poetică sinteză a aprecierilor făcute mai sus putem desprinde și din „Povestea magului călător în stele”:

*„Genii beau vinu-uitării când se cobor din ceruri;
Deschise ți-s, nebîndu-l a lumilor misteruri ...
Găsești în lume oameni cu mințile oculte
Cari cunosc a lumii gândire de titan;
Să știi însă că oamenii în veci nu vor s-asculte
Și-n basme au un nume: li zice năzdrăvan.
La gânduri uriașe a lor minte-asudă,
Da' oamenii înconșor și nu vor să-i audă.*

*Deși rari și puțini-s , lumea nu va să-i vază,
Viața lor e luptă, când mor se duc neplînși.
Ei n-au avut în leagăn un blînd înger de pază
Și-a lor ochi de durere sunt tulbure și stinși;
Dară deși blînzi îngeri nu-și varsă a lor raze
În sufletul lor, totuși, ei mari îs și distinși
Căci Dumnezeu în lume le ține loc de tată
Și pune pe-a lor frunte gândirea lui bogată.”*

Am putea lua asta ca o mărturisire. Orice comentarii aș face, ele rămîn palide și goale în fața dramatismului acestei biografii zbuciumate, iar dacă și tragicul este prezent în versuri, atunci el este învăluit într-o măreață solemnitate dureroasă.

Zborul magului este descris în amănunt, alături de îngerul cu ochi albaștri, pînă la steaua cea senină – sălașul îngerului. Este un zbor inițiat, determinat de o întîlnire asemănătoare cu cea a lui Moise pe muntele Sinai, cînd Dumnezeu îi înmînează tablele legilor:

*„Se suie –n vîrf de munte, o stea din cer coboară –
O stea – vultur de aur, cu – aripele de foc,
Pe ea șezînd călare, în infinit el zboară,
Stelele sclipeau sfînte și-n cale-i făceau loc.”*

Vulturul de aur cu aripele de foc ... aici nu pot să nu-mi amintesc că pentru strămoșii de atunci, de pe toate continentele, prima locomotivă cu abur apărea ca un ... cal de foc! Iar la mine în sat, în luna iulie, grîul era treierat – am fost martor – cu un cazan de abur cu roată mare care scotea fum și scuipa scînteii. Oamenii de atunci numeau toată operația cu batoza ... „călcatul cu bica”, adică cu taurul! Alte și alte exemple vă stau la îndemînă, cînd un nou obiect apare și nu are încă un nume; apoi adoptăm un neologism ca locomobilă, acum dispărut și el. Așadar, zborul magului nu ar putea fi real, deși cei mai mulți îl situează în planul metaforei? Ar trebui, mai întîi, să definim „realul”. Nu veți găsi un termen mai alunecos și mai dificil de fixat. Ce este realul? Judecînd, la prima vedere, urmele „obiective” (coincidențele semnalate, eufemismele inerente, dar și altele care vor urma), am zice că da, este o realitate în devenire, largă, prea puțin acceptată de majoritate, nedestelenită pentru cei de rînd, dar revelată poetului-zburător, în nopți cînd

pricepea scrisul stelelor de foc. Adevărul nu are nimic de-a face cu majoritatea. Este notorie pilda descoperirii cetății Troia de către acel afacerist visător și excentric, pe nume Schliemann, aflat în disprețul tuturor academicinilor și ghidându-se după „Iliada” homerică.

În acest moment al povestirii noastre, pot afirma cu certitudine că Eminescu dovedește o bună cunoaștere a unui grup de adevăruri științifice (fizice), creația sa oferind încă odată, nestemate dintr-un inepuizabil tezaur. La formarea sa științifică au contribuit, firește, și cursurile studenției sale de filozofie practică de la Viena, de științele naturii, printre care și fizica profesorului Hermann von Helmholtz, apoi studiile berlineze. Risc totuși să vă neliniștesc încă odată, observînd eu acum și nepricepînd deloc cum poate cineva să opereze cu asemenea cunoștințe de nivel superior (chiar azi), cînd baza inițială o avea atît de precară, după cum am arătat mai la început. Îi lipsesc, aparent, instrumentele de operare la nivel mediu obligatorii, pentru că mecanismul învățării științelor este cu totul altul decît – să zicem – memorarea și reproducerea unui text literar. Puneți un profesor de geografie să predea fizica la liceul în clasa a XII-a și apoi pe unul de matematică sau de fizică să predea geografia la aceeași clasă. Lăsați-i în prealabil o săptămînă să se documenteze, apoi fiți pregătiți pentru mari surprize.

Dintre izvoarele lui Eminescu, cei mai mulți cercetători literați identifică sursele livrești și ... gata. Cărțile din biblioteca familiei Eminovici (între care și celebra Biblie pe fila căreia tatăl său notase nașterea coconului Mihai la 20 decembrie 1849), cele din biblioteca lui Aron Pumnul de la Cernăuți, apoi din Blaj, Viena, Berlin, Iași, Königsberg, București și altele neștiute. Iar anticarii îl aveau pe Eminescu de bun client; citea tot ce-i cădea în mînă, cu mult nesaț, cu disperarea, poate, de a afla cît mai multe. Se ascunde oare vreo taină aici? Ioan Slavici ne spune:

„Nu era ramură și știință pentru care el n-avea, cum zicea, particulară slăbiciune, și cînd se-nfigea odată în vreo chestiune, citea un întreg șir de cărți privitoare la ea. Trecerea la zoologie și botanică era firească, or aceste nu putea să le-nțealgă fără de fizică și astfel a ajuns în cele din urmă, la astronomie. Ideea lui de predilecțiune era că ... fără de matematică diferențială nu suntem în stare să pătrundem adevărata fire a lucrurilor”.

Acesta era Slavici, binecunoscut ca un clasic și un „cuminte”. Iată însă o altă părere contemporană, cu referire la aceeași perioadă de la Viena (1869-1872); din partea lui Ieronim Barițiu: „ ... cetea cantitativ și calitativ atît de mult și de diferite materii și discipline, încît, oricît de genial ar fi fost, nu i-a fost posibil a prelucra cu creierul său puternic materialul încărcat, nici a-l asimila.” Pe cine să mai credem? Va trebui să apelăm la criteriul suplimentare. Oricîte cărți ar fi citit Eminescu, nu putem fi siguri nicidecum că tot ce știa a luat din ele.

Am sugerat deja, mai înainte, că mi se pare că unele lucruri-aspecte științifice nu erau publicate în scrierile disponibile. Iar simțul cel bun ne face să ne punem întrebarea (cam multe întrebări în cărticica acesta!) dacă în cei cca 18 ani așa numiți „activi” (cu intermitențe socotiți) ar fi avut el timpul normal necesar pentru a cerceta atîtea izvoare scrise, chiar dispunînd de o metodă de citire rapidă, după cum îmi sugera cineva. Mai trebuia și să conceptualizeze, să analizeze și să sintetizeze, să redacteze; cît i-o fi luat doar revenirea insistentă la numeroasele variante de poeme? Numai la „Luceafărul” a trudit vreo 9 ani. Întrebarea este cu noimă, pentru că întreaga sa operă se extrage dintr-o biografie adînc zbuciumată, umplută cu cele mai variate preocupări: călătorii numeroase și lungi, pe jos, în căruță, în tren, pe vapor; om al teatrului; lucrător cu brațele; student serios dar și petrecăreț; bibliotecar; revizor școlar cu sarcină de cca 150 de școli; ziarist ani mulți și grei dar și riscanți,

după cum susțin gurile rele. Avea lungi discuții cu tovarășii săi, organizînd societăți culturale și serbări patriotice aniversare, se plimbau, făceau întruniri. A fost un slujbaș corect, harnic, îngrijit cu îndatoririle sale. Avea viață personală și socială, acestea încă îi luau mult timp. A cules sute de materiale folclorice și mergea des la teatru. Am scris îndeajuns? Nu încă, pentru că boala l-a chinuit ani lungi și grei, chiar și înainte de 1883, după cum el însuși scria în momentul primei boli de la Viena: „*Anul acesta e într-adevăr un an nefast pentru mine.*”

A lăsat scrise vreo 15.000 de pagini, dar aflăm că multe altele s-ar fi „*pierdut*”, după cum ne arată Ilarie Chendi și V. Crăciun, din ultimul citez: „*Legendele vorbesc despre trei personaje care ar fi preluat de la o gazdă din București unele cărți și manuscrise, menționează existența altor caiete pe care le-ar fi avut la Iași, la Neamț, la Botoșani ... Uneori legende ascund mari adevăruri.*” Aici apare o notă falsă și amenințătoare, care ne lovește cu perplexitate. Cum adică să fie asta?! Cine să fi fost atît de avizat încît să dispună sechestrarea unor manuscrise eminesciene încă din timpul vieții sale sau imediat după moartea sa? Azi, acest lucru ar fi de înțeles. Dacă întâmplările sunt reale, atunci e clar că motivele sunt extraliterare și că într-adevăr Mihai al nostru a fost cu adevărat o ființă „*specială*”. Într-adevăr, prin manuscrise, acum mi-aduc aminte, am detectat, în diverse forme o obsesie a cabalei („*cabale, cabale ...*”), conturînd în mod incredibil un Eminescu terorizat de asalturi difuze și concentrice. Știu că se temea și de stafii. Înseamnă că obsesiile sale nu erau chiar deșarte și nu pot fi puse pe seama crizei din iunie 1883. Mai degrabă invers! Noi numim aceasta, astăzi, agresiune (sau război personal) psihologică. Știu că la un moment dat și-a procurat și un pistol (știe Gr. Ventura).

În vol. XII, OPERA, p.105, dl. D. Velea scoate la iveală un citat care aruncă o oarecare rază de întuneric asupra celor de

mai sus: „*Dar cine să crează că el e geniul neamului românesc, pururea avînd în minte trecutul întreg și de aceea, neuimindu-se de ceea ce vede acum? Ba, în mulțimea cea mare, iată că se găsi un moșuleț cu fața vicleană, cu ochii bulbucați și cam cepeleag la vorbă, care începu ceartă cu omul pururea tînăr, zicînd: ce vorbești tu?*” Sublinierea îmi aparține, iar moșulețul ar putea fi chiar C. A. Rosetti, judecînd după un portret de epocă ... Fi-vor oare deslușite aceste cabale? Eu mă opresc aici.

Ar fi un truism să mai susțin aici că valoarea scrierilor sale este atît de ridicată încît Eminescu este revendicat ca precursor și întemeietor în foarte multe domenii: literatură, filozofie, istorie, lingvistică, folclor, economie, sociologie, jurnalistică etc. Ca notă generală de caracterizare a operei sale poetice sau nepoetice, putem pune o radiografie pătrunzătoare în analiză și clarviziune în soluții. Toate acestea țin, fără îndoială, de însușirile minții sale neobișnuite. A ridicat limba română, ca nimeni altul, acolo sus, unde adevăratele ei capacități se manifestă cu strălucire neegalată între limbile lumii, pe care doar vechimea șlefuită de sute de generații de ciobani i-o poate da. Ați mai auzit, de pildă, de **aievnic** (adică real), de linie învălătucită, de planul adîncei întocmele sau de haine-alesătele?

Sunt nestemate din comoara în adîncuri înfundată. Considerațiile sale despre limbă sunt bine cunoscute, dar prea puțin aduse în planul atenției publice. Am ales și eu cîteva, punîndu-le în conexiune cu așa zisul dacism, pe care unii i-l reproșează adesea de pe poziții „*europeniste*” (!).

C. Popasu: „*Mai zilele trecute a discutat cu Obersteiner (în sanatoriu, n.n.) despre vechimea limbii române așa: fiindcă limba română e urmașa celei dacice, care a fost cea mai veche, limba română este astăzi cea mai veche.*” Simplu, clar și indiscutabil. În ms. 2.267, 428, 426, 427 el susține că limba română are un substrat traco-iliric, iar ca pătură imediat

superpusă, latina, iar substratul modifică **în esență** suprapunerea. Cum să nu te crucești atunci când vezi în Dicționarul Explicativ al limbii române (DEX) cu toți autorii săi, la cuvântul milenar BRÎNZĂ ni se indică o etimologie necunoscută?! Ar trebui, poate, s-o extragem din limbile receșilor vecini ai noștri, ar vrea ei! Altele, din Eminescu; ms. 2.255, 2.264, 2.263: Ideea de unitate a poporului trebuie păstrată și întemeiată pe radicalul rasei, a tracilor, traco-ilirilor, fie pe identitatea de limbă, pentru că din traci s-au născut românii, iar ei sunt frați cu albanezii și dalmații. Că albanezii și românii sunt unul și același popor, însă unii au păstrat limba tracă iar cei din urmă și-au apropiat dialectul latin vulgar, **nu mai e azi nici o îndoială**. El nu pomenește despre așa zisa romanitate, despre care știa, probabil, că este o categorie mai degrabă civică, nicidecum etnică. Tînărul, pe atunci, I. L. Caragiale („În Nirvana”) își amintea: „Am petrecut toată ziua împreună, mi-a vorbit despre India antică, despre daci, despre Ștefan cel Mare și mi-a cîntat doina”. Oare de ce copiii noștri nu învață acestea la școală?

Iar în momente de răgaz, Eminescu sta și ronțăia nuci lîngă o cană de vin roșu (pentru că, zicea el, cel alb avea plumb!) și cînta cu glas îngroșat și dulce doine și balade românești din cele mai vechi ca: Barbu Lăutaru, Frunză verde de piper, Cucuruz cu frunza-n sus, Andrii Popa ... Cîntări din Moldova, din Ardeal, din Banat și din Muntenia. Sugestiv, nu-i așa? O impresionantă și veridică reconstituire a liniilor melodice ne-a fost oferită de dna Lucia Olaru Nenati, merită să încercați a intra în posesia materialului. Alteori, Mihai asculta, adînc impresionat, pe lăutarul conservatorist Toma Micheru, care, întîmplător, avea și o soră focoasă și bronetă, prezentă și ea pe acolo.

Citind pe Eminescu, îl găsim tot mai uimitor în tot ce ne-a lăsat după el și te poți întreba dacă vom afla vreodată totul. Nu degeaba, de Crăciunul anului 1885, pe cînd se afla pentru ultima

oară la Cernăuți spre a-și vizita rudele și foștii ortaci, catihetul gimnaziar de acolo, ridicînd avîntat paharul în semn de admirație supremă, propune pentru Eminescu etimologia „*eminere*” (a se ridica deasupra altora), ca o pre-zicere pentru Hyperion. Nici nu știa, săracul, câtă dreptate avea!

În ultimii ani, pe măsură ce dimensiunile și profunzimea creației sale se dezvăluie tot mai complet, reevaluările devin obligatorii și multe minți luminate emit noi judecăți de valoare, conturîndu-se chiar o nouă problemă fundamentală a eminescologiei, cea a izvoarelor de inspirație. Caracteristică este o cugetare făcută de P. P. Perpessicius în 1964: „*Scriitorul acesta nu a trăit numai o viață, ci zeci de vieți, căci la fel ca pruncii năzdrăvani din basme, el a crescut într-un an cît alții în zece și a scris în douăzeci cît pentru eternitate*”. Nu văd pe nimeni care ar putea să-l contrazică pe Perpessicius. Și tot el zicea că „firește, orice creațiune lirică ... e legată de un moment de viață, ceea ce nu înseamnă, totuși, că nu există o mare și tulburătoare problemă a Luceafărului, peste și dincolo de datele ei prime”. (O II, p. 37).

Alături, merită să alipesc și amintirea lui Al. Vlahuță, care a stat adesea de vorbă cu poetul: „*Îmi povestește o dragoste a lui, o întîmplare curioasă, care i-a inspirat poezia «Luceafărul» și care nu se poate spune aici ...*”. Sublinierile îmi aparțin. Nu e vorba despre poezia lui Kunisch pentru că aceea nu este o întîmplare curioasă și poate fi spusă oricînd, fiind banală. Atunci, ce să fie?! Va trebui să vă amintiți mereu aceste rînduri, veți vedea că nu sunt deloc original, poate doar mai îndrăzneț.

O sinteză a acestei etape am găsit-o la Edgar Papu, 1983 și, citînd copios, voi argumenta neliniștea resimțită și de alte nume mari și grele, în domeniu. „*La ședința festivă de la Muzeul Literaturii din București, care a precedat recent apariția volumului XIV din opera lui Eminescu, prof. Petru Creția a emis o idee destinată să suscite un interes pasionat. A afirmat că*

poetul se situează pe linia marilor noștri creatori poligrafi, cu o activitate intelectuală variată și excepțional de cuprinzătoare, atingînd așadar, în același tip de expresie gigantică, întocmai ca și Cantemir, Heliade, Hașdeu, Iorga și Mircea Eliade (...). Pe cînd, însă, toți ceilalți gigantografi au atins vîrsta de 50 de ani, unii ajungînd chiar pînă la 70 și 75 de ani, Eminescu a putut să cuprindă totul în limitele unei vîrste care n-a ajuns nici pînă în pragul curent al maturității. Și totuși, ca și aceia, tînărul poet – îl putem numi astfel – a scris zeci de mii de pagini, multe dintre ele reclamînd o imensă informație prealabilă. Cultura sa, ca și aceea a amintirilor savanți, era extraordinară, mergînd de la domeniul științelor fixe pînă la acela al inițierii în sanscrită.

Dar mai este și un alt fapt, tot atît de inexplicabil. Ceilalți reprezentanți iluștri ai acestei categorii de cuprindere uriașă erau oameni care și-au dedicat toată viața studiului (...). Dar Eminescu, cînd oare a mai găsit el timp cu ale sale «gene ostenite» care suflau noaptea în lumînare, să umble, să aștepte, să pîndească, să se frămînte colosal, să sufere, să se dezamăgească, înjugat acaparator la carul lui Eros?

Care este, deci, secretul lui Eminescu? Fiindcă, nici vorbă, aici intervine un mare și neliniștitor secret. Tocmai aceasta constituie cea mai recentă problemă majoră a eminescologiei: aflarea secretului lui Eminescu. Natural că acest interes nu se putea ivi nici în timpul lui Maiorescu și Gherea și nici chiar mai tîrziu, în veacul nostru, dar mai înainte de-a ni se pregăti un Eminescu complet, privit în toate valențele creației sale.

Am dori să venim și noi cu o schiță de răspuns în această tulburătoare problemă, un răspuns, desigur, provizoriu, aproximativ, perfectibil și poate chiar aleatoriu. Soluția noastră nu aparține esteticii, ci caracterologiei antropologice, dar ea ne poate fi, totuși, utilă. Vrem, adică, să spunem că geniul lui

Eminescu dispunea de o excepțională capacitate integratoare (...). Virtual, Eminescu avea într-însul, anticipat, toate potențele umane. Deci, nu mai putea să-și adauge nimic, ci numai să actualizeze, prin integrare, ceea ce posedă latent (...).

Venerabilul academician Octav Onicescu a fost invitat să vorbească despre Eminescu și știință. La sfîrșit, acad. Șerban Cioculescu, care prezida acea ședință, îl întrebă răs-picat: A avut Eminescu sau nu bosă științifică? La care acad. Onicescu răspunde tot atît de răs-picat: «A avut bosă umană (...). Noi n-am trasat aici decît o simplă schemă sau tentativă de detectare a secretului eminescian, tentativă care poate fi oricînd – dacă nu răsturnată – în orice caz amendată, corectată și aprofundată. Am lansat numai o provocare».

Închei acest citat complet și lămuritor, precizînd că aici, termenul bosă = aptitudine (DEX, supliment). Atrag atenția cititorului că citatele de mai sus vin din partea unor personalități ale căror calificări sunt mai presus de orice îndoială, care cunoșteau profund opera eminesciană și contextul biografic în care a fost elaborată. Vă invit să recitiți cu atenție pasajele alese de mine și să fiți de acord că, într-adevăr, „*hic sunt leones!*”. Să ridic și eu mînușa provocării și să ne avîntăm împreună cu aripile imaginației neîngrădite. De fapt, putem găsi o cale destul de dreaptă și de luminoasă, dacă vom lua **la propriu**, fără metafore, anumite pasaje pe care le-am selectat.

Pentru toți este acum evident că, în privința surselor de inspirație, amintind de cele livrești, am omis în mod voluntar experiențele personale directe, trăite nemijlocit de însuși Eminescu. Numeroase texte poartă în ele un sîmbure concret și detectabil de la care a pornit. Încep cu două poezii interpretabile prin această prismă a experienței trăite.

Mai întîi, una mai rar citată de literați, așezată în categoria celor fără valoare literară deosebită: „*Eram de*

șaptesprezece ani”, redactată de el cam prin 1882. Ea este, de fapt, povestirea – proces verbal a unei întâmplări asistate de tânărul poet pe când sigur se găsea în portul dunărean al Giurgiului, la 4 iulie 1867, de ziua națională a SUA. O corabie americană sare în aer din cauza prafului de pușcă aprins în cală de vreun marinier cherchelit care participa la festivități. Nimic deosebit, decît că această poezie datează din 1882 și începe cu o imagine ... pe mare. Dacă ne amintim că Eminescu se găsea în iunie 1882 la Constanța (îi scria Veronicăi Micle de acolo), atunci vom înțelege că el a descris o situație compusă din două întâmplări reale din existența sa concretă și lucrurile se leagă frumos.

Despre a doua poezie adusă în fața d-voastră nu aș putea susține că s-a născut în același mod, nu am dovezi. Este cea intitulată „De-a născoci noi ipoteze”, scrisă prin 1874. Este un joc de-a snoava – cu morală – care începe cu descrierea unei ascensiuni cu balonul, întreprinsă de doi filozofi-savanți. Unul, mai orgolios, se laudă cum că „... *deasupra noastră nime*”. Cel de-al doilea, mai modest, răspunde: „*Nu văd pe nime nici sub noi*”. Cum a ajuns poetul la această viziune concretă și corectă a perspectivei deschise doar aflîndu-se la mare altitudine? Cum putea el să zugrăvească acest amănunt, dacă nu trăise experiența? Scepticii vor zice că și-a imaginat sau că va fi citit pe undeva, comoditatea explicației ne atrage! Ori că aflase despre „*bășica lui Vodă Caragea*”, un balon ridicat în 1818 pe Dealul Spirii, la București, cu ajutorul spirtului ars într-un hîrdău. Bășica avea 8 metri în diametru și a fost asistată și de domnița Ralu; nu știm însă dacă aeronava avea pasageri ... Această poezie ne arată un Eminescu tentat obsesiv de avînt, de zbor, pe care îl va fi efectuat cîndva în abisurile nesfîrșite ale cosmosului ...

Mi se adună aici în minte nenumărate aprecieri găsite prin bibliografie și emanînd de la oameni remarcabili. De pildă, I. L.

Caragiale, cu care s-a cunoscut de tînr, observa că Eminescu, de pe la 18 ani, avea o înfățișare melancolică și preocupată, iar dacă priveai în ochii lui, ca prin ferestre negre, vedeai că se află cineva acolo, înăuntru. Astfel, Caragiale, spirit ascuțit al observației, vede că Eminescu nu a fost doar un poet ci, mai ales, un **gînditor**, cu gîndire esențial autonomă. Iar criticul Șerban Cioculescu se exprimă direct: „*Viziunea de tinerețe a poetului (...) era ilimitată, concretizîndu-se în zboruri de imaginar cosmonaut.*” Trec ușor peste contradicția temătoare concret-imaginar și rețin neologismul „*cosmonaut*”, simțindu-mă liber pe mai departe să mă servesc și eu de altele asemănătoare.

Mai rețin și spusele lui D. Murărașu, cum că în poeziile de tinerețe, scrise după 1867, Eminescu ar cam abuza de termeni precum „*înger*” și „*mister*”, mai mult chiar decît i-ar sta bine unui romantic. Dar obsesia ochilor mari, negri sau albaștri, ce ne facem cu ea? Fiind prezentă pe spații largi, în toată creația literară eminesciană; privirea „*ca mîini fără de trup*”, dătătoare de vrajă telekinezică, poate chiar reală!

Și, dacă tot am aderat la pactul ideii de convergență a geniilor, iată un catren vechi de o mie de ani, din persanul Omar Khâyyam, în care sesizăm și două fațete caracteristic-eminesciene:

„*De mii și mii de veacuri se-nvîrt în spații aștrii,
De mii și mii de veacuri zori și-asfînțituri sunt,
Să calci ușor, căci, poate fărîma de pămînt
Pe care-o sfarmi - alt'dată era ... doi ochi albaștri.*”

Știm că Eminescu face dese trimiteri la miturile primordiale și utilizează visul ca instrument de cunoaștere și ca determinant al acțiunilor vitale, cunoscut mai mult fiind visul sultanului din „*Scrisoarea III*”. Susțin acestea și cu un citat din

ms. 2.257: „ (...) mitul nu e decît un simbol, o hieroglifă, care nu-i de ajuns că ai văzut-o, că-i ții minte forma, (...) ci trebui citită și înțeleasă”. Adică, să săpăm pînă la sîmburele adevărului conținut în credințele și legendele pe care le-au ținut la mare cinste strămoșii noștri geto-daci, dar și alte popoare, care ne conving încă o dată că miturile primordiale sunt aceleași. Am găsit în manuscrisele sale și însemnări despre piramide, Sfinx, obeliscul egiptean, papyrusuri, probabil extrase din cursurile studenției sale. Ca în străvechile texte ale piramidelor, Eminescu va scrie într-o poezie că a fost „răpit din cer”!

Deși urme palpabile nu am găsit, aș putea presupune că eroul nostru a citit poeziile aceluia geniu persan din care voi mai cita patru versuri:

„Un punct pierdut e lumea în haosul imens.

Toată știința noastră: cuvinte fără sens.

Om, pasăre și floare sunt umbră în abis,

Zadarnic este gîndul, iar existența – vis”.

Și Eminescu, într-un loc, destul de acid, spune despre anumiți „profesori de filozofie” că ei uită, în genialitatea lor iluzorie că lumea trebuie simțită, iar nu cercetată cu suficiență. Orice vers, din cele patru poate fi găsit în scrierile românului. Vă invit să le găsiți ! Ca teren cîștigat definitiv, afirm minim și blînd, că ambii au citit aceeași „carte”...

Cele prezentate pînă acum au darul de a pune pe gînduri pe orișicine. Iar eu, era gata-gata să închid volumul de poezii, și chiar am făcut-o. Dar erau două versuri din „Luceafărul”, care îmi reveneau mereu, ca un refren:

„Porni Luceafărul. Creșteau

În cer a lui aripe ...”

Similar cu înălțarea unei rachete moderne, care, ajunsă în straturile atmosferice superioare își răsfirea lateral jetul reactiv de gaze arse din cauza rarefierii aerului înconjurător, fenomen fizic bine cunoscut; asemenea imagini pot fi văzute de d-voastră astăzi la televizor, priviți-le atent. Rog cititorul să-mi ierte limbajul de material plastic și să-mi permită aducerea citatelor cît mai aproape de sensul lor propriu și concret, în acord cu semnificația lor actuală; chiar dacă uneori i se par trunchiate sau scoase din context. Se va vedea, mai departe, de ce fac asta. Iar dacă nu voi fi crezut, îmi cer și eu dreptul la puțină fantezie de fizician. Să pășim deci, cu toții, pe acest teren minat și minunat, avînd însă inima deschisă și mintea înaripată, într-una din lumile eventual posibile, acceptată și de Eminescu însuși, după cum deja ne-am convins. O altă lume, de lîngă noi, sau printre noi, care ne-a întrecut în evoluție atît de mult, încît nici măcar nu suntem capabili a-i mai recunoaște trăsăturile, numindu-le supranaturale. Putem crede chiar că aceia se află înaintea pămîntenilor de noi cu mult înainte din punctul de vedere tehnologic și comunicațional. Realitatea crudă poate depăși cea mai fantastică imaginație, așa cum azi ne limitează ea.

Multe s-ar fi putut întîmpla de-a lungul miliardelor de ani. Încercați doar să ghiciți ce vor fi oamenii peste doar 1000 de ani. Două civilizații pot să-și recunoască mesajele doar dacă decalajul dintre ele nu este prea mare. Nu pot da un interval, deoarece ritmul evoluției nu este liniar cu timpul, și chiar și așa vor lipsi noțiunile, cei mai înapoiați suplinindu-le cu ceva cunoscut lor. Încercările savanților noștri de a detecta civilizații extraterestre prin emiterea și captarea unor semnale radio mă fac să zîmbesc: bine că nu au folosit niște focuri aprinse pe munți sau tam-tamul sălbaticilor din jungle ... Imaginați-vă că un beduin, acum o sută de ani, aude o voce dintr-un aparat de radio pitit pe undeva, care îi spune să urce muntele din fața sa și să aprindă un foc de jertfă.

Mai întâi, nevăzînd pe nimeni, tipul își va face – nu cruce! – o semilună, speriat. Apoi va urma îndemnul, povestind ulterior odraslelor sale că vocea Profetului i-a poruncit etc, etc. Iată cum se poate naște o legendă. Dar dacă acum 100.000 de ani radioul cu pricina ar emite un chițait de iepure, omul primitiv ar dibui repede aparatul, l-ar pune pe foc, l-ar frige și l-ar mânca! Iar noi, oamenii mileniului trei pe Pămînt, în contact cu ceva „supranatural” sau „paranormal”, cum reacționăm? Exact cum facem, de fapt, azi, cînd poate, ființe evoluat cu o sută de mii de ani peste noi, ne vizitează. La scara vârstei Universului, acesta e un nimic barat. Omului îi place să inventeze cuvinte pentru a se dosi după ele.

Deși se îmbracă așa, ca niște glume, rîndurile de mai sus ar dori să fie, totuși, serioase, în sensul că foarte mulți oameni, dintre cei mai obișnuiți, au avut, cel puțin o dată în viață, o experiență ca martor sau subiect, căreia nu i-au găsit încă nici un fel de explicație comodă. Cititorule, este foarte probabil ca tu însuși să fi avut asemenea trăiri. Eu, personal, îmi amintesc de cîteva, și tare sunt tentat să le pun pe seama „celorlalți”. Veți găsi cîte ceva în textul-codiță care este așezat la sfîrșitul cărții. Într-o primă și suficientă aproximație, numărul persoanelor care inventează este compensat de numărul celor care, timizi, nu se exprimă.

Voi însemna, așadar, deși nu este prima, această potrivire sau coincidență între o imagine poetic-literară și un fenomen din planul fizicii, „creșterea aripilor” Luceafărului cu C1 și merg mai departe pe firul acestui exercițiu oniric, pieptănînd versuri „abia-nțelese și pline de-nțeleșuri”, vorba lui Mihai al nostru.

Descriu acum mai amănunțit un fapt aproape cotidian, lansarea unei nave cosmice din sec.XX sau XXI chiar. Pe rampă, sprijinit de schele, se găsește un fus argintiu (în sumeriană **dingir** în română **tingire!**), vertical, cu aripi desfăcute în partea de jos,

așteptînd aprinderea motoarelor. La momentul zero, țîșnesc nori de fum și jerbe de scînteii, apoi flăcări orbitoare ridicînd racheta spre cer. Iată însă ce scria Eminescu în „*Mortua est*”, după ce iubita sa cea dintîi cunoscută, Casandra Elena Alupului s-a stins de boală la Ipotești, în etate de 19 ani, la 20 ianuarie 1864:

„Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu aripi ridicate, la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Prin ploaie de raze, ninsoare de stele.”

Coincidența C2 dintre cele două tablouri este completă pînă la amănunte, evidentă și tulburătoare. Nimic în plus sau în minus. Nava accelerează apoi cu ajutorul jetului reactiv propulsor (nu este un meteorit, acela nu urcă!), care poartă printre stele pe un trăieci incandescent:

„Părea un fulger ne-ntrerupt
Rătăcitor prin ele.”

(„Luceafărul” C3)

Bineînțeles că exprimarea sa este metaforică, dar eu prefer interpretările mele.

Dar, ce-ar vedea un anume călător purtat astfel prin spațiul nesfîrșit? Vă amintiți catrenul lui O. Khāyyam? Mai întâi, va observa cu Pămîntul se rotunjește global, se mișcoșează, detaliile se estompează, ca în „Sărmanul Dionis”: „... (Pămîntul) se contrase din ce în ce mai mult și iute, pînă ce deveni, împreună cu sfera ce-l încungiură mic ca un mîrgăritar albastru stropit cu stropi de aur.”

Ulterior este că descrierea C4 este identică – puteți verifica – cu una făcută în secolul XX de oricare cosmonaut care

privea Pământul din Cosmos! Trei detalii: culoarea albastră a planetei, sfera de aer din jurul globului, stropii de aur ... Cu aceștia din urmă este și o altă problemă, pentru că ei s-ar putea identifica anume cu iluminarea electrică a marilor aglomerări urbane, vizibilă din spațiu. Doar că ... în vremea aceea nu se folosea electricitatea ... Să fie doar fulgere?!

Vă rog să-mi faceți o înlesnire: numărați d-voastră coincidențele. Până la sfârșit, veți găsi peste douăzeci, care de care mai ciudate.

Iată ceva asemănător în „*Povestea magului*”:

*„Pământul departe-ntr-un punct se contrage,
Căci lumi de departe în puncte se schimb ...
Dispar a pământului viziune vage ...”*

Am renunțat, evident, a utiliza de fiecare dată adjectivul „corect”, deși el caracterizează, în continuare, toate concidențele. Să zburăm, însă, cu el, mai departe. De pe la 11-12 km în sus, orice pasager dintr-un avion și orice cosmonaut va observa înnegrirea cerului în plină zi, aerul fiind prea rar pentru a mai produce dispersia culorii albastre și a celorlalte culori solare din lumina „albă”. De la sol nu putem vedea așa ceva. Ca urmare, acolo, sus, cerul, ne apare negru, cum bine se știe azi. Știa asta și Eminescu. Vă veți convinge citind un fragment din O II, Perpessicius editor, apoi Gh. Bulgăr, care extrag rîndurile:

*„Ș-apoi privește tot el într-o clipă
Cum soarele roșește-n cerul negru,
Bolnav, bătrîn, aproape înghețat,
Iar globurile fug în spații rebele,
De nici o lege namaifîind ținute.”*

Interesant este că din sintagma „*cer negru*” se poate trage concluzia că Universul s-a născut și este finit; rezultă că va și muri? În 1774, J. Ph. Loys de Cheseaux formulează un paradox astronomic (vedeți că cei din vechime nu erau mai proști ca noi?), cunoscut ulterior ca paradoxul lui H. Olbers. De ce este cerul negru atunci când vine noaptea? Dacă numărul stelelor ar fi infinit, fiecare petic de cer ar trebui să fie acoperit de un „disc” stelar. Dar nu este. Olbers a reluat acest paradox în 1826 și apoi cunoscutul scriitor vizionar E. A. Poe în 1845. Eu cred că ei n-au luat în calcul și existența prafului cosmic absorbant, așa că problema rămîne deschisă. Accentuez că acești savanți vorbeau de cerul nopții pămîntene, doar Eminescu vede cerul negru în plină zi, cu soarele strălucind! Vrînd, nevrînd, ne apropiem periodic de obsesia eminesciană asupra Egiptului antic, nu fără de temeii, pentru că acolo vom putea găsi taine ascunse îndeobște de istoria oficială, de care ne vom ocupa în altă parte. Așadar, citind o carte din poziția bibliografică 39, vedem că autorul ne propune un citat din „*Egiptul secret*” de Paul Brunton, care se poate să-i fi căzut (oare) sub ochi și lui Eminescu: „*Un tînăr, Lucius, în pragul inițierii în mistere, mărturisește și el: Ascultă deci și crede, pentru că ceea ce spun e adevărat. Am pătruns pînă în preajma hotarelor morții ...; am fost transportat prin toate elementele. Apoi am revenit pe Pămînt. Am văzut Soarele strălucitor, magnific, în mijlocul nopții, m-am apropiat de zeii de sus și cei de jos; I-am adorat față-n față. Fii atent, și-am spus lucruri pe care, deși le-ai auzit, nu trebuia să le știi.*” Am citit undeva – știu unde – că vechii egipteni își revendicau primii zei ca venind de la miază-noapte, de peste Marea cea Mare, adică de pe malurile Dunării atlante. Egiptul însuși ar fi fost una dintre cele nouă țări atlante. Trageți dvs o concluzie ...

Călătoria magului încă nu s-a încheiat; sus, reperele dispar complet și se vede înconjurat de aștri lucitori, din toate

părțile, nu mai știe ce înseamnă sus și jos (realmente, așa stau lucrurile!), ca în „*Povestea magului*” sau ca în „*Luceafărul*” :

„*Deasupra vedea stele și dedesuptu-i stele.*”

„*Un cer de stele dedesupt,*

Deasupra-i cer de stele.”

Stele strălucitoare, normal. Dar, cum se naște lumina? Ne învață primul, tot Eminescu în „*Memento mori*”, „... *nici un atom luminat ...*”. Nu este un atom care primește lumină, ci unul care emite : „*Grămadind nemărginirea în sclipit-unui atom*”. Ce mecanism al rațiunii sau care străfulgerare divină i-a permis lui să asocieze (iarăși, corect!) nașterea luminii într-un atom?

Acest fapt a fost **presupus** în lumea științifică abia la un an **după** moartea trupească a lui Eminescu, de către H. A. Lorentz! Tranzițiile cuantice ale electronilor atomici care produc emisia radiațiilor electromagnetice (și luminoase, incluse) au fost postulate de cunoscutul fizician Niels Bohr în ... 1913, vedeți și dvs. într-o carte de fizică. Iarăși, ne convingem că rătăcitorul nostru călător știa ceva, care, „*științific*” NU se născuse încă... Sunt, oare, acestea doar niște exerciții prin care să-i treacă mai ușor timpul în cursul voiajului? Apropòs, **cum îi trece timpul?** Aflăm chiar din poeziile abia citate:

„*Și căi de mii de ani treceau*

În tot atâtea clipe.”

„*Cale de mii de zile, el cade-ntr-o clipită.*”

Citiți-le cu atenție! Voi face aici o disociere esențială. Este adevărat că se cunoștea pe atunci valoarea vitezei luminii, dar relațiile matematice care guvernează dilatarea timpului și contracția lungimilor (pe lângă altele) au fost descoperite de H.

A. Lorentz și duse mai departe de Albert Einstein în teoria reactivității restrânse (1905), iarăși **după** ce Eminescu și-a început viața de dincolo. Dilatarea timpului naște paradoxul gemenilor, timpul celui călător se scurge mai încet decât al celui rămas acasă, taman ca în versurile de mai sus! Încă o coincidență ... Să-l fi citit oare Einstein pe Eminescu? Să fi împrumutat el măcar o mică idee? N-ar fi de mirare, căci se știe că mai târziu, ce-i drept, Einstein a avut contacte științifice și cu istoromânul nostru Nicolae (Nikola) Tesla, pe atunci (cca 1934) emigrat în SUA, ca și Einstein, și care se pare că i-a furnizat câteva idei, sau mai multe, judecînd după desfășurarea lucrurilor ... Tesla vine de la unealta dulgherului, **tesla**, bunicul său fiind teslar.

De fapt, totul se explică mai ușor prin teoria convergenței geniilor. Dar, îl mai avem pe maghiarul ardelean Janos Bolyai, care încă din 1826 susținea că proprietățile spațiu-timpului se determină prin proprietățile materiei. Și pe el lumea l-a cam uitat.

Îndelungatul periplu ne aruncă în colțuri necunoscute ale spațiului, unde ochii osteniți ai călătorului zăresc tablouri stranii, nepămîntene. Astrofizica de azi ne arată că ultimul stadiu din existența unei stele de o anumită masă este o condensare de o densitate neînchipuită, în jurul căreia câmpul gravitațional curbat extrem de intens nu mai permite nici unei particule să scape, nici măcar fotonilor din lumină. Este o „*gaură neagră*”, prevăzută încă din 1798 de P. S. Laplace. Orice obiect ar ajunge pe acolo, ar fi absorbit definitiv, ca în versurile:

„*Nu e nimic și totuși e*

O sete care-l soarbe,

E un adînc asemene,

Uitării celei oarbe.”

(„*Luceafărul*”)

Strofa se poate interpreta și așa: că nu e nimic, înseamnă că nu emite lumină, setea care-l soarbe este câmpul intens („*super-intens*”, ca să fiu pe placul elevilor!), iar uitarea oarbă îi conferă caracterul definitiv. Prea stau toate la locul lor, nu-i așa?

Dorul, dorul nostru românesc, revine la Eminescu, adesea, nemărginit, esențial, irevocabil, ca o misiune care trebuie îndeplinită, iar eu îi voi da un rol pe măsură în drama trăită în vis de călătorul nostru solomonit. Ce-ați spune dacă „*dor*” ar însemna o intenție imperioasă pre-programată de a se apropia de oamenii Pământului pentru a-i ridica pe treptele cunoașterii? Ființe ancestrale, dintr-o bătrână civilizație cosmică ne-au luat în colimatorul lor și încearcă a ne călăuzi pe căile dorite.

Din când în când, chiar și ei suferă câte un eșec în fața abisurilor spațiului așa cum ni se arată în următorul tablou halucinant din „*Memento mori*” care sugerează, parcă, o nenorocoasă tentativă de colonizare; ea sfârșește într-o gaură neagră:

*„Și în urmă-le-o vecie din înălțimi abia văzute,
Și din sure văi de chaos colonii de lumi pierdute
Ar fi izvorât în râuri într-un spaț despopsulat;
Dar și ele-atrase tainic ca de-o magică durere
Cu-a lor roiuri luminoase dup-o lume în cădere
S-ar fi dus.”*

Încă un mic amănunt: vă mai amintiți, cei de vârsta mea, de transmisia TV a primei aselenizări americane din iulie 1969? Cum erau văile lunare? Evident, sure! Doar era o transmisie alb-negru. Numai că nuanța s-a regăsit ulterior și în transmisiile color, aceasta fiind culoarea solului lunar, pe care Eminescu ... o cunoștea.

Galaxia „noastră” (o fi doar a noastră?!), Calea Lactee sau Drumul Robilor, este o aglomerare cosmică în care se

cuprind cca 100 miliarde de stele. Văzută dintr-un punct care aparține planului său de rotație, ea are forma unui elipsoid cu densitatea stelară maximă în zona centrală, care are și cea mai mare luminozitate. Nici un secret pentru Eminescu, citez din „*Mureșanu*” monologul luminii:

*„Eu vin din centrul lumii, încoronat de sori.
Preced pe mîndrul, naltul, frumosul Viitor
Ce-n nourii de secolii se zguduie închis”.*

Lume, galaxie ...; evidența vitezei limită pentru lumină, care precede viitorul pentru orice observator. Lumina însăși poartă în mîna un crin, să fie doar unul metaforic? Știm (I. Itu, fie-i țărîna ușoară!), că poema „*Mureșanu*” cu variante, își are sorginea prin 1869, cu filiații anterioare, poate chiar din 1867, după cum însuși Eminescu scrie undeva. De aceea, cred că 1867 trebuie să fie un an decisiv în planul biografiei și creației sale, către el converg foarte multe ascendențe semnificative. Voi mai reveni.

În 1990, americanii de la NASA (între care și mulți români) au lansat pe orbită un telescop extraatmosferic care transmite de atunci o bogată recoltă de imagini în premieră din spațiu. O serie de defecțiuni inexplicabile au afectat funcționarea sa, dar au fost remediate și îmi amintesc că s-au prezentat publicului câteva fotografii în care un cataclism cosmic extraordinar făcea ca două sisteme stelare să intre în coliziune, unul absorbindu-l flămînd pe celălalt. Dar, ce spune Eminescu în 1872 la moartea lui I. Heliade Rădulescu? „*O stea a supt puternic eclipsa cea solară ...*” Aș vrea să aud și eu o explicație a acestei imagini atît de singulare.

De aici încolo, vă conduc într-un alt registru de presupuneri, pe care îl veți sesiza de îndată. Revelația cunoașterii

ezoterice, pe care a dobândit-o, tulbură conștiința eroului ALES, trecutul și viitorul curg amestecate în vîltori amețitoare, lumea pămîntească fiind părăsită în derizoriu. Din „Mureșanu”:

„De mult a lumii vorbe eu nu le mai ascult,
Nimic e pentru mine, ce pentru ea e mult,
Viitorul, un trecut mi-i, pe care-l văd întors ...”

Aici nu lipsește, iată, nici motivul reversibilității scurgerii timpului, pentru conturarea tot mai pregnantă a stranietății scrierilor eminesciene. El cutează o mărturisire directă, pe care, de-acum nu o mai pun la îndoială și care merită s-o aflați și dvs.: „Și clare-s pentru mine enigmele-ncîlcite.” Un adevăr cutremurător pe care, deja, îl bănuiam:

„Văd cerul, lan albastru, sădit cu grîu de stele.
El îmi arată planul adîncei întocmele
Cu care-și mișcă sorii.”

Îmi arăt încă odată, puternica impresie și emoție în citirea acestor sublime versuri. Dar de ce n-ar putea să ne spună mai mult? Magul inițiat în grozave taine are interdicție, ca sub hipnoză, de a relata de unde știe, dar, din cînd în cînd el scrie o poezie cu frînturi – ferestre prin care zărim ici-colo, aninate în hăuri tenebroase, amintiri despre viitor, ca în „Povestea”:

„Dar mult mai bine-mi place să rump acea perdea
Ce-ascunde Viitorul-Trecutul după ea.

.....
Unde se duse steaua, unde fugi cel înger?

.....
Eu, ce-am văzut odată lumea din nori născînd,
Și am învălit știrea în vîlul meu de-argint,

*Eu, ce-am văzut și steaua cînd s-a născut senină
Și-am învălit în taină destinu-i de lumină,
Eu știu unde petrece, eu știu unde s-a dus.”*

Am vrea să știm și noi, dar ne aflăm în fața vîlului fermecat, sub porunca tainică țesîndu-se doar ursita unuia dintre cei aleși ... Recunosc că scenariul îmi rămîne cronologic și topografic destul de încîlcit, dar clarificările mai pot aștepta, dacă vor fi deslușite vreodată. Vorba bunicii mele: aici e lucru curat! Neliniștea cititorului crește mereu, culminînd într-un final deschis, deși surprizele continuă să ne copleșească.

Din istoria recentă (1945), lăsînd deoparte legende similare buzoiene din Țara Luanei, am luat la cunoștință despre grozăviile produse de primele (!) explozii nucleare: o străfulgerare care persistă orbitor, mai strălucitoare ca o mie de sori, o tăcere grea care precede bubuitura ce cutremură, soarele se acoperă, apele se răscolesc și seacă, știu asta prea bine sau prea rău sărmanii de japonezi. Resturi de tot felul, absorbite de coloana termică de pe sol, recad apoi împreună cu cenușa care înnegrește totul, și moartea seceră viețile tuturor ființelor. Deasupra, sumbru, crește ciuperca atomică otrăvită, ca o emblemă a iadului. O descriere încă și mai sugestivă găsim în „Memento mori”, ca o scenă apocaliptică vechi-testamentară a distrugerii dumnezeiești la Sodoma și Gomora:

„Fulgerele să înghețe sus în nori. Să amorțească
Tunetul și-adînc să tacă. Soarele să pîlpîiască,
Să se stingă ... Stelele-n ceruri, tremurînd, să cadă jos;
Rîurile să se-nfioare și-n pămînt să se ascunză
Și să sece-a lumii față, să se facă neagră. Frunze
Galbene, uscate, cerul lumile să-și cearnă jos,
Moartea-ntindă peste lume uriașele-i aripe;

*Întunericul e haina îngropatelor risipe.
Lumea pare răsculată din caotic-adîncime.
Nori se suie-n stîlpi și-n globuri.”*

Ciuperca nucleară nu domină peisajul din întâmplare, pentru că e prezentă și într-un fragment de variantă la „*Împărat și proletar*”, din 1874:

*„Cenușă-s norii-n ceruri, prin ei topite stele,
Și dogorît și roșu e firmamentul larg ...
În stîlpi și-n globuri negre, ce, greu suind, se sparg.”*

Ar merita ca unul mai vrednic decât mine să cerceteze mai îndeaproape aceste pasaje atât de fidele unor imagini contemporane nouă, dar nu lui Eminescu. Mărturia este „tare” și pentru că „*Memento mori*” este o postumă cu versuri oarecum imperfecte tehnic, sincopate, precipitate, ca într-un proces verbal de constatare autentic, întocmit de un martor ocular. Legendele biblice, fie canonice, fie apocrife, ne indică personaje care sunt luate în zbor de cineva, asemeni magului nostru: Ilie, Ezechiel, Ethana, Ghilgameș ș.a. Le veți găsi. Eu vă prezint un text autentic, cioplit pe marmura unui grup statuar datînd din vremea geto-dacilor, avîndu-l ca erou pe Hercules, desprins din cartea aflată pe lista bibliografică pusă de mine la poziția (40): „*Strălucitoare vedenie! Înainte îngerii mi s-au arătat. Pe cei curați (puri), (skitai) îngerii îi ridicau (la cer)*”. Ca Îi sus! Foarte interesant este că și azi, oamenii din satul meu natal din Câmpia de Vest, folosesc verbul „*a chistăli*” (rostit ca un t muiat) pentru operația de „*a face curat*”. Nu este consemnat în DEX, dar, în schimb, am găsit în DEX Supliment, „*lavaj*”, care pătrunde în limba noastră ca un prețios franțuzism, neutilizat de nimeni! Nu puteau lipsi accentele polemice din partea unuia ca mine! După

ce am citit mii de cărți, îmi iau acest drept, acum cînd scriu și eu una.

Cu cîteva pagini mai sus, prezentam cîteva fragmente infime privitoare la concepția lui Eminescu asupra limbii și poporului român, cu accentuarea filonului traco-dac ancestral. În cele care urmează, voi folosi informațiile reunite într-o carte trecută pe poziția (23), din care transpar și alte intuiții eminesciene, tot atît de fundamentale și de determinante pentru nașterea și istoria adevărată a poporului nostru și nu conțin a mă întreba: de unde știa?! Din nefericire, nu pot cita toată cartea aici, dar, după ce o veți citi, veți avea mult de cîștigat, este plină de argumente care pledează pentru veridicitatea concluziilor, cu totul extraordinare! „*Un impresionant volum de izvoare istorice și din alte domenii s-au adunat, ca de la sine, parcă fără cel mai mic efort, completîndu-se unul pe altul, armonizîndu-se, ca și cum s-ar fi căutat de mult, bucurîndu-se că se regăsesc împreună, să depună mărturie că acea străfulgerare n-a fost jocul unei fantasme, ci un adevăr ce poate fi probat.*” (S. Coryll).

Să luăm ca bază textul biblic atribuit lui Moise, Facerea (Geneza), cap.2, versetele 8-14, referitoare la Grădina Raiului, Edenul:

„8. *Apoi Domnul Dumnezeu a sădit rai în Eden, spre răsărit, și a pus acolo pe omul pe care-l zidise.*

9. *Și a făcut domnul Dumnezeu să răsără din pămînt tot soiul de pomi plăcuți la vedere și cu roade bune de mîncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoașterii binelui și răului.*

10. *Și din Eden ieșea un rîu care uda raiul, iar de acolo se împărțea în patru brațe.*

11. *Numele unuia era Fison, acesta înconjură toată țara Havila, în care se află aur, se găsește bdeliu și piatră de onix.*

13. Numele râului al doilea este Ghihon. Acesta înconjură toată țara Cuș.

14. Numele râului al treilea este Tigru: acesta curge prin fața Asiriei; iar râul al patrulea este Eufratul.”

Problema adusă în discuție aici este localizarea Edenului. Un prim indiciu găsim în Geneza 3,8; „Atunci au auzit glasul Domnului Dumnezeu, care umbla prin grădină în răcoarea zilei”; sugerându-ne că Raiul beneficia de o climă temperată, undeva pe zona paralelelor 40-50.

Chestiunea celor patru râuri este mai complicată, este mai înnegurată, pentru că, azi, ele curg pe nu mai puțin de trei ... continente: Europa, Africa, Asia! Ulterioarele intervenții asupra textului biblic, inserate de „grupuri de interes”, dovedite ca atare, ar putea explica și asta. Râul al doilea, Ghihon sau Nilul înconjură țara Cuș, numită azi Etiopia, Sudanul și Egiptul. Râul al treilea este Hidechel sau Tigru, iar al patrulea își spune și azi tot Eufrat. Egiptul, Mesopotamia (vechiul Sumer) sunt ținuturi „atlante”.

Ce ne facem însă cu Fisonul (Pison, după unele surse). Este el un râu identificabil? Este apă importantă, pentru că beneficiază în Vechiul Testament de o descriere geografică mai bogată decât cele trei la un loc. Tisa și Dunărea înconjură, cu adevărat, o Dacie bogată în aur bun (știut-au asta toți cotropitorii noștri!); avem aici și bdeliu (chihlimbar, electron, ambră de aur) și pietre de onix. Autorul lui (23) reunește câteva surse istorice antice și medievale, din care rezultă indubitabil că Fison = Dunărea.

- o scriere grecească anonimă (sec.V-VI) „Despre cele patru fluvii ale Paradisului”, cu denumirile ulterioare Danubius și Istros (studiată de Al. Lambrino)

- surse fragmentare preluate de la anticii Herodot, Strabon, Eratostene, Polibiu.

- Sf. Efrem Sirul (sec. IV), Severian, episcop de Gabala, Leon Diaconul (sec. X), Pseudo-Caesarios (sec. VI).

Din ultimul autor anonim, citez un dialog: „*Privește la (...) unul singur din cele patru fluvii care curg din izvorul ce se află în Paradis, și anume la cel numit Fison de Scriptura noastră, Istru la eleni, Danubius la romani, Dunaris la goși*”. Iar pe oamenii locului, bizantinul autor îi numește „*fisoniți sau danubieni*”! Nu degeaba, înainte de război, dacii noștri se împărțeau bînd apă din Dunăre, apă sfîntă pentru ei. Istoricul Strabon numea brațul Sf. Gheorghe ca „gura sacră”. Sintagma mioritică „*Pe-o gură de rai*” nu este o simplă metaforă! Iar geologii din zilele noastre confirmă că în vechimea acelor vremuri, Dunărea se vărsa în Marea Neagră prin patru brațe, nu trei (Chilia, Sulina, Sf. Gheorghe) ca azi, al patrulea se colmatase, dar a fost re-săpat de traseul canalului Cernavodă-Agigéa.

Ce știm despre biblica țară HAVILA? Să observăm, mai întîi, că este o anagramă perfectă pentru VLAHIA! Iar dacă scriem așa ROMÂNIA avem o altă anagramă perfectă pentru OM ÎN RAI (L. Pandele)! Și încă ceva. Să scriem o parte din alfabet: ABCDEFGHIJKLMNO... în serie, A=1 iar O=16.

Cuvîntul românesc **apa** (care nu derivă din **aqua**, ci invers) se cifrează 1-16-1. Numai că există o lege universală a naturii – obiectivă – care a fost descoperită de D. J. Mendeleev în binecunoscutul său tablou periodic al elementelor chimice, unde masele atomice atribuite dau într-adevăr H=1 (primul, ca și A în afabet), iar O=16. Numai în limba română scriem APA și reconstituim formula ei chimică HOH sau H₂O! Simple jocuri literale-cifrice? Nu credem.

Nomenul Havila mai apare ca persoană și localitate – biblice – în Geneza 10,7 – 10,29 – 25,18, I Cronici Paralipomene – Spițele neamurilor 1,9 – 1,23 și în cartea I a Împăraților. Havila

ca țară a avilor (abioi, în grecește) este cu adevărat biblică. Avii înșiși sînt pomeniți de Homer în „Iliada”, la începutul cîntului XIII (tradusă de G.Murnu), cînd Zeus însuși își poartă privirea peste strîmtoarea Bosforului, vizînd țări și popoare de la sud spre nord: tracii, moesii și „avii, cei mai dreپți dintre toți muritorii”. Adică, geografic, Tracia sud-dunăreană, Dobrogea și Dacia veche. Herodot folosește pentru geți aceeași sintagmă, într-un citat celebru. Homer este, așadar, primul antic care pomenește de strămoșii noștri, acum 2800 de ani, cu trei secole înaintea lui Sofocle, care scria despre geți. Havila nu era o țară est-mediteraneeană, însuși Moise scrie despre ea ca „țara aceea”. Ca argument supra-definitiv, semnez o hartă antică, copiată în Evul Mediu (sper să pun mîna pe ea), proiectată de un video-computer din mîna dr. N. Săvescu, la Congresul Internațional de Dacologie nr. VII, București, 29 iunie 2006. Acolo, am văzut clar, la apus de Marea Neagră, în loc de Dacia scria... Havilia! Majoritatea autorilor citați erau traci, unii chiar pontici. Să-l mai numim pe tracul Arian din Bitinia (vecină cu Pontul lui Pilat), care, compatriot cu Dio Cassius, referindu-se la expediția nereușită de Alexandru cel Mare în nordul Dunării, zice: „Nu peste multe zile au venit la Alexandru soli din partea sciților, numiți și avii, pe care Homer îi lăuda în epopeea sa ca fiind cei mai dreپți dintre oameni.” Vestea fabuloasei bogății în aur a „vehii Dacii” bîntuia antichitatea mediteraneeană. În „Iliada”, X422-427 Homer va înfățișa astfel intrarea în luptă a cavalerului trac, mai strălucitor ca oricare altul:

„Caii văzutu-i-am eu, n-au seamăn de mari și de mîndri,

Albi ca zăpada sunt ei, și la fugă sunt repezi ca vîntul.

Și ferecat îi e carul cu aur și argint, și mai are

Arme grozave de aur ce par la vedere-o minune.

Dînsul cu ele-a venit. Parcă nici nu se cade pe lume

Oamenii arme de aceste să poarte. Ci numai zeii.”

Istoricii știu că în satul Biia (cetatea biilor, a avilor?) din județul Alba s-a descoperit un tezaur abundent de obiecte de aur, datat ca aparținînd secolului XIII î.e.n. Evenimentele evocate aici, și anume:

- perioada în care scria Moise prima și celelalte patru cărți din Pentateuh, amintind de Havila

- războiul troian, cînd la nordul Dunării găsim consemnat poporul avilor

- apogeul notorietății bogățiilor vechii Dacii, ei, bine, toate acestea sunt evenimente strîns concomitente, în interiorul unui interval de cca 100 de ani, fiind un argument istoric imbatabil. Ca un ecou târziu, să consemnăm niște ciudate fapte istorice legate de domnia împăratului bizantin Justinian (sec. VI), **dac de neam**, după cum se știe, cel care a ctitorit magnifica Sf.Sofia la Constantinopol (azi moschee) și izolata mănăstire Sf.Ecaterina din peninsula Sinai, azi obiectiv turistic vizitat de mulți români cu dare de mîna. Acest Justinian, cu interes firesc pentru neamul său dunărean, a înființat o provincie, Justiniana Prima (prima ca importanță!) care cuprindea teritoriul și la sud și la nord de fluviu, iar pe stema acesteia figurau la loc de cinste cele trei culori albastru-galben-roșu, trecute în drapelul nostru național. Ele au însoțit, mai mult decît am crede, devenirea istorică a strămoșilor noștri, fiind și culorile dominante ale curcubeului care îl simboliza pe Zamolxe (Gebeleizis?). De atunci, justinianul „primă” semnifică în poporul care o poartă la toate evenimentele legate de viață și moarte, o panglică tricoloră! Termenul este consemnat și în DEX, ca regionalism. Pentru paza locurilor de graniță împotriva năvălirii sarazinilor, Justinian a strămutat de la Dunăre un detașament de cîteva sute de daci în peninsula Sinai, avînd încredere în cei de-un neam cu dînsul. Urmașii acelora s-au aflat acolo pînă în sec.XIX (poate

chiar și azi). Se consemnează în documente că ei înșiși se auto-numeau „gebali'e” (de la Gebeleizis) și că ar fi venit dintr-o țară „Llah”, evident Vlahia! Prezentînd doar o parte dintre dovezi, credem că, într-adevăr, țara Havila, din Geneza lui Moise, este Valahia noastră, mama României. Autorul lui (23) zice: „Importanța acestei descoperiri nici nu e nevoie să mai fie subliniată. E suficient să amintim că, în această lumină, țara în care au trăit strămoșii românilor și în care ei trăiesc și azi, este consemnată încă din mileniul II înainte de Hristos. Dar și mai important decît acest lucru e faptul că Țara Românească apare nu într-o cronică oarecare, ci în Sfînta Scriptură, ba, mai mult, e prima țară pe care Biblia o numește.”

Ca un naiv ce mă aflu, iarăși mă întreb de ce aceste informații tulburătoare nu pot să pătrundă în cărțile și programele școlare după care învață copiii noștri? Măcar ca și „alternative”. Vai și amar. Trebuia să vină în România (august 1999) un papă catolic, Ioan Paul II, să numească țara aceasta „Grădina Maicii Domnului”? Iar patriarhul ortodox Teoctist să folosească aceeași denumire, ceva mai tîrziu, cînd Papa murea? Aceștia sunt (erau) oameni inițiați și presupun că știu ce spun ...

Cititorii mei, dacă vor exista, se întreabă, desigur, de ce am făcut această lungă incursiune într-un domeniu aparent străin de Eminescu. Scriu eu despre mine sau despre el?! Haideti la cartea de poezii, s-o deschidem și să lecturăm lunga „Memento mori” (Panorama deșertăciunilor, de ce s-o fi numind așa?), 1870 - 1872. Are, dacă nu greșesc, 217 strofe și 1.302 versuri. Le-am numărat ca să pot afirma, măcar sub raport cantitativ, că este o poezie însemnată pentru autor, deși a rămas postumă. Întotdeauna m-am întrebat dacă Eminescu a voit să nu publice ceva, sau editorii și mentorii săi nu au dorit asta?

Să pieptănăm împreună caietul strofelor, cu atenție și răbdare, desprinzînd nume, țări, imagini-crochiu, pentru a le

compara cu textul biblic din Geneză, dar și cu cele adiacente. Vă avertizez că vom găsi cam toate conținuturile terminologice și semantice atinse mai sus, într-o serie de tablouri istorico-geografice succesive: Babilonul Semiramidei, Ninive, Egiptul, Nilul, Memphis, Theba, Iordanul, Palestina, Sionul, Libanul, David, Solomon, Grecia, Roma, Troia, Carpații și Marea Neagră, Zamolxe, Decebal, Dacia, Sarmisegeuza, Italia, Iudeea. Cînd începe descrierea vechii Dacii, în care și Dochia trăia, o face în strofe numeroase și o situează firesc, **între celelalte țări biblice!** Aici pune el paradisul, în această descriere. Nu citez pe de-a-ntregul, n-aș ști ce să omit, dar voi lua cîteva sintagme lămuritoare. Mai întîi, **aurul dacic**, scris de peste douăzeci de ori, strălucește peste tot; de aur sunt dumbrăvile, florile, ambra, ziua, părul reginei, stelele, cornul, copilul, ș.a. Intenția poetului este certă, nu-i putem imputa lui Eminescu nici o ușurință stilistică contextuală. Ca în Geneza 2, abundă la el pietrele prețioase. Bdeliul biblic este chihlimbarul:

„Și cu scorburi de tămîie și cu prund de-ambră de aur”

(Se găsește pe prunduri, realmente, în ținutul Buzăului!)

Despre Dunăre, iată două versuri:

„Iară fluviul care taie înfinit-acea grădină

Desfășoară-n largi oglinde a lui apă cristalină.”

În sumeriana aceluia misterios popor apărut acolo „de nicăieri”, „edin” înseamnă chiar ... grădină, dar și „casa celor drepi”! Să fie vreo legătură cu limba tăblițelor de la Tărtăria?

În Dacia,

„Un rai dulce se înalță, sub a stelelor lumină,

Alt rai s-adîncește mîndru într-al fluviului fund.”

Nu lipsește nici curcubeul, simbolul lui Zamolxe, nici vegetația abundentă, întocmai ca și în Biblie. La urma fragmentului, o strofă ca o sentință:

„*Ăsta-i raiul Daciei veche, -a zeilor împărăție:
Într-un loc e zi eternă – sara-n altu- n' vecinicie,
Iar în altul, zori eterne cu-aer răcoros de mai;
Sufletele mari, viteze ale-eroilor Daciei
După moarte vin în șiruri luminoase ce învie –
Vin prin poarta răsăririi, care-i poarta de la rai.*”

Eu, cel dintâi, semnalez **aerul răcoros de mai** prin care, în Geneză însuși Domnul Dumnezeu face preumblare, iar **poarta răsăririi, poarta de la rai**, este informația că Domnul a sădit rai în Eden, spre răsărit! Reconstituind demonstrația, fără a susține neapărat că „*Memento mori*” este un document al istoriei, constatăm (a câta oară?) că Eminescu ne propune aici, printr-o strălucitoare intuiție (era să scriu „*informație*”), un adevăr pe care istoricii oficiali îl consideră cel puțin agasant ...

De unde știa și asta? Faptul că Valahia este o țară de prim rang în Sfânta Scriptură are implicații colosale. Mulți se ocupă azi de acest aspect ...

Noi, însă, facem iar o paranteză, în care autorul își pune cutezanța alături și foarte aproape de nesăbuintă. În trecutul îndepărtat, dar și în zilele noastre, mii de martori mai mult sau mai puțin credibili, pretind că au avut ceea ce numim „*o întâlnire de gradul III și IV*”. Spusele lor par a fi susținute de urme materiale, de inscripții, de texte, de părtinirea unor oameni de știință, literatura abundă. Vorbim despre împrejurarea în care un pămîntean de-al nostru este pus în situația de a veni în contact nemijlocit (și cu urmări detectabile!) cu niște ipotetice ființe,

venite de nu se știe unde (extra sau intraterestre, din alte timpuri sau din alte lumi), aduse de nave neobișnuite, descrise sub diverse forme. Vă rog să remarcați cât de îngrijit mă exprim, ca un prudent care calcă pe ouă! Relatările sînt numeroase, răspîndite istoric și geografic și poate că nu sunt bancuri proaste scornite de presa de scandal pusă pe șotii, din moment ce, țări mari și mici, inclusiv România, au servicii guvernamentale care funcționează și sînt plătite pentru a studia aceste fenomene, asta o știu sigur. Rezultatele obținute rămîn însă ascunse publicului larg, din diverse motive, (chiar foarte diverse!) în primul rînd fiind teama de panică.

Oare cărui stat i-ar conveni să recunoască neputința sa și lipsa de control asupra situației? Pe scurt, oamenii nu sunt stăpîni pe soarta lor, aceasta este esența. Nu sînt eu, neapărat, adeptul entuziast și necondiționat al existenței unor ființe („*entități*”) de genul celor invocate, indiferent de mărimea și culoarea ochilor lor sau de culoarea pielii. Mai degrabă sînt constrîns de mulțimea faptelor, de tăcerea suspectă a autorităților competente și de logica gîndirii, atît cît mă pot sluji de ea. Așadar, lăsați-mi dreptul să mă îndoiesc, să cumpănesc fără prejudecăți și să-i desfid pe aceia care neagă categoric și suficient că „*EI*” ar putea exista.

Omul participant (sau subiect) la o asemenea întîlnire, povestește ulterior o istorie fragmentară, apoi o resimte. În esență, el descrie obiectul tehnologic, paralizarea voinței, purtarea sa în interiorul navei de către acele ființe, dintre care multe au ochii foarte mari, negri sau albaștri. Înăuntru, ca într-un spital, este dezbrăcat și apoi i se pune un alt veșmînt, de tip halat, vede aparate ciudate și aude sunete încă neauzite. Subiectul este cercetat un timp, fiind supus unor felurite experimente, nelipsind adesea cele sexuale sau prelevarea de probe biologice. Apoi, „*ei*” îi dau drumul, dar nu înainte de a-i încuia gura cu o sugestie

imperativă hipnotică. Comunicarea poate fi obișnuită sau nonverbală. Cel eliberat nu povestește cu trageră de inimă ce i s-a întâmplat, uneori nici nu poate, doar sub hipnoză putem să-l descoasem. Tensiunea psihică este în creștere, câteodată îi apar plăgi pe trup care foarte rar duc la moarte. Neînțelegerea din partea semenilor săi îl aruncă spre înstrăinare și inadaptabilitate socială, frizând o boală psihică. Dese au fost mărturiile care susțineau că, în acea încăpere sufletul li se detașa de trup (ce este sufletul?) și ei se puteau contempla din exteriorul propriului corp. Starea de abulie se „compensa” prin dobândirea ulterioară a unor abilități noi, „sechele pozitive” cum ar fi: amintiri străine, limbi niciodată exersate, capacități de calcul neobișnuite, teorii științifice în embrion, darul prezicerii și altele asemenea. Cred că am cules destule pentru moment, din tot felul de cărți, doar știți cât sunt de bibliofag!

Tensiunea resimțită de subiectul uman crește odată cu încercările repetate de a răspunde la întrebarea: de unde știu eu toate acestea pe care nu le știam înainte de ...? Ce este cu această amnezie lacunară? Voi merge să citesc și să învăț de la contemporanii mei, dar, vai, constat că **nu pot afla nimic nou!** Însingurarea devine absolută pentru că nimeni din jurul lui nu-i poate oferi un canal de comunicare, iar cunoștințele din mintea sa se situează mai sus decât cele curente. Dacă, totuși, ar încerca să se destăinuiească unui om obișnuit, ar obține doar aprecieri de genul: „Sărmanul om! A înnebunit!”. Și el știe asta ...

Zbuciumul îi chinuie viața rămasă, iar foaia albă de hîrtie, singurul confident, atunci cînd Ioan Creangă este departe! Memoria sa „prodigioasă” nu-i mai îngăduie să uite ceva: „Unde-s șiruri clare din viața-mi să le spun? Ah, organele-s sfărmate și maestrul e nebun!”

Într-un articol despre Eminescu, în „Literatura și arta” nr. 36/2001, G.Munteanu dă un citat din care aflăm: „Nu era

supărat pe nimeni, pronunța puține idei și foarte multe vorbe, care nu aparțin nici unei limbi și pe care le forțează a se rima în peniță și hexametri”, constatînd apoi înfiorat: „Vedeți, nu mai știu nici o limbă ...”, transpunându-și personalitatea în Matei Basarab sau în Budha. Mai avem o relatare de la Mite Kremnitz: „De cînd știi d-ta sanscrita? îl întrebai eu mirată. –O, am știut-o totdeauna, zise el”. De parcă i-ar fi fost implantată o așchie (microcip) cuprinzînd toate aceste cunoștințe, direct în matricea psihică preexistentă în creierul său. Și nu este o întîmplare banală că între prima și a doua ediție a cărții pe care o citiți chiar acum, o echipă englezească anunța (alții nu o fac!) prima implantare a unui asemenea dispozitiv, prin care persoana purtătoare poate dialoga nemijlocit cu calculatorul. O memorie evoluată ar putea fi alcătuită ca și dubla spirală a acizilor nucleici. Unde vom fi peste o sută de ani?

Să revenim acum la tema îngerului-muză, semnalată undeva pe la începutul studiului de față, acel înger blond cu ochi albaștri sau negri, neapărat mari, care îl însoțește obsesiv, ca o icoană nedespărțită de purtător, în zeci de strofe. Acel înger, prototip feminin irealizabil (cf. G. Călinescu), pe care, ulterior, Eminescu îl căuta, mereu dezamăgit amar, în copii imperfecte care purtau nume omenesți ca: Veronica, Cleopatra, Mite, și multe altele. Amorul adolescentin care l-a fulgerat pe poet „între-o noapte caldă, molatecă și brună” (primăvara lui 1867?!), irepetabil și definitiv, l-a urmărit apoi ca o lumină stinsă mereu, toată viață sa nemîngîiată, dulce durere. Ce să înțelegem din versurile:

„Nu trăiți voi, ci un altul vă inspiră – el trăiește

El, cu gura voastră rîde, el se-ncîntă, el șoptește.”

Să recitim antuma „*Odă – în metru antic*” sau, mai bine, postuma „*Viața mea fu ziuă*” din 1867. Eu o numesc drept cea mai ciudată poemă eminesciană, admitînd că „*înger căzut*” ar însemna „*căzut din cer*”, cum altfel? Însuși titlul ca prim vers te nedumerește și pare a fi interpretabil printr-un moment de viață străfulgerat de o revelație (procedeul este deja, demult, folosit de cineaști), ce determină apoi ursita alesului, pînă la moarte:

„*Viața mea fu ziuă și ceru-mi un senin –
Speranța, steaua de-aur mie-mi lucea în sîn,
Pînă ce-ntr-al meu suflet de-odat-ai apărut,
O, îngere căzut!*”

„*Și două stele negre luciră-n negru foc,
Pe cerul vieții mele – iar geniul – noroc
Mă lasă-n lume singur, dispare în abis,
De nour și de vis.*”

„*O rază din privire-ți viața mi-a negrit
Din sîmul meu speranța divină a fugit.
Norocul și-a stins steaua ... De m-ai iubi măcar,
O, înger de amar!*”

„*Dar, nu! ... Din lumea-mi neagră tu zbori în calea ta,
Sub pasul tău pe-arenă de aur vei călca,
Cînd eu, pierdut în noapte-mi, nimic nu mai sperez
Ci vecinic te visez.*”

Sar peste interpretarea comună a acestor versuri ciudate și peste omologia cu „*Luceafărul*”, avînd cele două personaje inversate ca roluri. Motivele caracteristice definiției ale sindromului IV (ca întîlnire) stau, pe cît pot ele, cumiști,

numeroase, înșirate ca într-un vârtej nebunesc: îngerul căzut, ochii mari și negri, raza hipnotică, reluarea zborului, visul de dragoste. Le recunoașteți? Iar arena de aur, prin ochii fizicianului, s-ar vedea ca o arie luminată de un proiector, ca o platformă-artefact. Cîte coincidențe aș putea marca aici? Nici nu mai știu, renunț din nou la numărătoare.

Obsesia ochilor, într-o variantă din „*Luceafărul*”:

„*Și ochii ard întunecați,
Lucesc adînc, himeric,
Ca două patimi fără saț,
Și pline de-ntunerice.*”

Sau, în ms. 262, la „*Călin*”:

„*Și-n a ochiului clipală, mintea mea a lunecat*”,

care se asociază imediat cu „*cerul negru, gol*” din ms.2283.

Reîntoarcerea pămînteanului din călătorie are consecințele deja cunoscute de noi (O I, p.370, Perpessicius prin Gh. Bulgăr):

„*Azi vezi o umbră pală-un om fără putere ...
Din ceruri de lumină m-am coborît în iad,
Unde alerg ca spaima, nebun, bolnav, tăcut,
Cu fruntea înfierată ca îngerul căzut ...*”

Nu este greu de văzut că poetul este conștient de cele întîmplute. Dar vreau să mai comentez –mult prea îndrăzneț – ultimul vers. Fruntea înfierată, în sensul tensiunii psihice sau al durerii, îngerii nu cred că ar putea-o avea. Rămîne atunci să

presupun că ar fi vorba – la propriu – de o frunte încinsă de un cerc metalic. De fapt, de două frunți ...

Este momentul să mă întreb acum dacă lui Eminescu, la vremea bolii sale, i s-au făcut analizele bacteriologice necesare pentru precizarea diagnosticului pentru care era „tratat” cu mercur (toxic!) de către unii medici. Răspunsul, aproape cert, este NU! Nu avem nici o știre despre așa ceva, nici că se putea pe vremea aceea. Cum de au fost „dispărute” anumite file de observații medicale de prin sanatoriile și bolnițele care l-au găzduit, neapărute nici azi?! În ce ne încredem când pronunțăm „sifilis”?

Ce puteau fi rănilor cicatrizate pe care le avea pe picioare? Nu știm. Dar latura sa melancolică și preocupată, remarcată de Caragiale și alții, dar inadaptabilitatea socială la chestiuni comune și convenționale? (Vezi problema doctoratului său nereușit!). Dar reținerea de a vorbi despre propria sa persoană? Niciodată și niciunde eu nu am găsit nici măcar un singur semn rămas din care să reiasă că Eminescu ar fi călcat alături de adevăr. Și s-au găsit destui atunci, ca și acum, să încerce a-l ostraciza. Dar el nu se luptă cu licuricii, ci cu luceferii!

Prin fragmente nefinisate, de adevăruri, răspândite prin manuscrise, cu sau fără titlu, îngerul care l-a fermecat își arată chipul holografic de peste tot: „o stea din ceruri”, „Scrisoarea V”, „copilă, angel de înălțare”, „Copilă, înger-vis în mirare”, „Sunt ani la mijloc”:

„C-un înger ești al cerurilor sfinte

Atît de blînd ș'atîta de cuminte

Ca să m-adormi pe veci ai fost trimes.

Sunt ani la mijloc și năcă mulți vor trece

*Din ceasul sfînt în care ne-nîlînrăm
Dară și azi gîndesc cum ne zărirăm
Minune cu ochi mari și mînă rece!*

*Te-apropie, l-a ta apropiere
Mă cuprindea un farmec liniștit
Priveam la tine lung și în tăcere.”*

Trăsăturile caracteristice ale interacțiunii îngerului cu muritorul răzbat lejer din strofe și se încadrează bine în schema generală. Magul călător nu se îndoiește de realitatea îngerului „aievnic”:

„E-aievea acea ființă, visele-ți nu te mint

Dar nu-i aici în lume (...) Aicea de viață n-are parte

Voi merge-n lumea unde trăiește mai departe.”

Credea, se vede, că va fi luat și ridicat de acei îngeri, pentru a fi alături de ei într-o altă viață ... În unele cărți, în loc de îngeri, poți găsi scris supraeu, alter-ego, însoțitor astral etc. Nu contează cum îl numim. El există. Pînă și un personaj extraordinar cum a fost Papa Ioan Paul II, unul dintre cei mai informați oameni de pe planetă, întrebat fiind de un student ce crede despre extraterestri, i-a răspuns cam așa: „Tinere, și ei sunt copiii Domnului!” De altfel, era notoriu interesul său mereu viu pentru cazuistica OZN.

Ar fi naiv să credeți că trebuie neapărat să vedeți „farfurii zburătoare”, o sintagmă pusă pe piață de acel american lipsit de fantezie, K. Arnold, 1947, sau omuleți verzi cu patru degete și ochii mari. La drept vorbind, o minimă judecată ne poate arăta că, la nivelul lor, disimularea este obligatorie și posibilă, așa că

nimic nu mă împiedică să presupun că „ei” pot arăta ca un om obișnuit.

Anumite persoane, dispărute în împrejurări stranii, uneori grupuri întregi (Gallipoli, 1915), sunt mai întâi învăluite de un nor care se lasă pînă jos, apoi se ridică, luând și captivii. Ei, da, găsim așa ceva în „Mureșanu”: „*Ea-i lasă să cadă de pe frunte cununa de lauri, îi zîmbește și dispare în sus, răpită de un nor auriu.*”! Această scenă poate fi generată de un avînt romantic nestăvilit, dar, pusă alături de celelalte potriviri, ne spune cu totul altceva ...

La portretul îngerului, acum devenit muză, am găsit și alte linii definitorii, chiar în poezia „*Aveam o muză*” (1871-1872), vă invit s-o recitiți. Iubita lui era îmbrăcată în strai de argint, așa cum în mai toate poveștile prințesele se îmbracă, și tot așa vedem în filmele SF straiile extraterestrilor. Văzînd-o, poetul îi spune: „*C-un înger ești ce fu din cer trimes*”. Cît de veche este, oare, credința în existența îngerilor însoțitori? Așa cum vedem prin biserici sfinții zugrăviți, iubita, ca prin levitație, „*S-apropia în aer suspendată*”(!) și-i trimitea – greu de uitat – „*Din ochi albaștri raza-ntunecată*” direct în ochii lui, cu efectul cunoscut din rîndurile mai din urmă.

Dacă nu mai puteți suporta loviturile, abandonați această cărtulie și luați ceva mai ușor, pentru că mai urmează una, chiar șocantă. La finele strofei a doua, rupt de contextul liric și stingher, ca un avion supersonic în războiul troian, semnalînd precis un obiect tehnologic funcțional, se găsește un singur vers, absolut năucitor:

„*Nori străbătea o umbră de-argint.*”

Azi, nouă ne este banal să ne ridicăm ochii spre cer și să urmărim umbrele de-argint ale avioanelor care străbat norii. Dar,

pe la mijlocul sec.XIX, cine zbura cu avionul? Ce era acea umbră?

În lucrarea (39), citind din „*Egiptul secret*” de P.Brunton, autorul ne spune că preoții egipteni de rang înalt puteau imprima o asemenea înțelegere superioară a sufletului omenesc, încât îl puteau obliga să iasă temporar din trup, pentru a percepe existența unei alte lumi, cea a spiritului.

De atunci și pînă acuma, această temă revine în multiple relatări, deși interpretarea este rezervată doar inițiaților ezoteriști. O găsim explicită, într-o altă poezie eminesciană bizară, de prin 1876, „*Vis*”:

„*Prin tristul zgomot se arată*

Încet, sub vâl, un chip ca-n somn,

Cu o făclie-n mîna slabă –

În albă mantie de domn.

Și ochii mei din cap îngheață

Și spaima-mi seacă glasul meu.

Eu îi rup vâlul de pe față ...

Tresar – încremenesc – sunt eu.”

Zgomotul trist, subiectul adormit îmbrăcat în halat alb, recunoașterea din exterior a propriului chip, consternarea. Aș pune cîte un semn al mirării după fiecare vers, iar dacă ele au o cheie, aici găsim o întreagă legătură de chei. Eminescu, poet oniric, remarcat ca atare, în aspecte înrudite, și de Eugen Simion în 1964. Citez mai departe din „*Vis*”:

„*De-atunci, ca-n somn, eu umblu ziua*

Și uit ce spun adeseori;

Șoptesc cuvinte neînțelese

Și parc-aștept ceva – să mor?”

Undeva își exprimă dorința de a muri pe o insulă, simbol al tărîmului odihnei în veșnicie.

Zei multor popoare, răspîndite din America precolumbiană pînă în Asia, Europa și insulele Pacificului, au făgăduit să se întoarcă odată și odată pe Pămînt, iar în așteptarea lor, oamenii au înălțat construcții megalitice, au conturat pe stînci și pe cîmpii desene uriașe. Mitul este universal și convergent, ceea ce ne poate face să credem că sîmburele său este veridic. Statuile ciudate din insula Paștelui stau de mii de ani cu ochii ațintiți spre cerul din care zeii vor coborî ... Iar eu, într-o seară magică, aflîndu-mă pe Zamora Poienii Țapului, am zărit spre soare-apune pe conturul munților Bucegi un profil mega de cap omenesc așezat liniștit cu fața la ceruri ... Îl mai puteți cerceta și dvs. Este tot acolo.

Să ne mutăm însă acum în Bucureștii acelei călduroase zile de 28 iunie 1883, cînd Eminescu vine în casa familiei Maiorescu, unde are loc o ultimă scenă consemnată, înainte de cădere. Iată cum își amintește Livia Maiorescu – Dymcza: „*Cînd a înnebunit, a venit la noi la 10, l-a îmbrățișat pe Dl. Maiorescu tremurînd, ne-a dus înaintea statuii lui Hermes și a lui Jupiter din salonașul D-lui Maiorescu, cu lacrimile în ochi, cu mîinile întinse ca de binecuvîntare, a rostit cu glas natural: Țineți minte. Ei se vor întoarce pe pămînt și va renaște fericirea.*” Dramatismul rîndurilor de mai sus ne oprește de la orice comentariu.

Dintre atîtea întrebări, să mai alegem una desprinsă dintr-un articol al competentului om de cultură, care este dl. Gabriel Gheorghe, care relevă încă o dată că Eminescu avea darul de a ști și cele neștiute încă. În ms. 2.290 el scrie clar că „*Alexandru cel Mare merge în Indii, unde reșed în Himalaya zeii daci; acolo, el întîlnește pe Dochia și de la Zamolx învață înțelepciune.*” Și asta

o spune, mi se pare, în lipsa, pe atunci, a informațiilor istorice despre migrarea spre răsărit, în roiuri umane, pornind din arcul carpat, a unui străvechi popor autohton, acum vreo 5-6.000 de ani, trecînd prin Sumer, Tibet etc. Ni se arată că lucrări documentate savante au apărut, pe acest subiect, la ani după moartea poetului. De unde știa Eminescu? Viața sa a fost determinată de o întîlnire extraordinară, a fost ALES, și noi, românii, avem aceeași ursită.

Mai poți să te îndoiești de pildă, că el s-a născut pe 20 decembrie 1849, așa cum el singur s-a înscris în registrul Junimii și cum și părintele său a făcut însemnarea pe o Scriptură domestică, atunci cînd „*coconul Mihai*” a venit pe lume? Preotul de la biserica Uspenia din Botoșani, cam ocupat cu colindul premergător Crăciunului, ar fi întrebat pe Gheorghe: „*Sănătos îi coconu? – Sănătos! – Atunci lasă, l-om însemna mai tîrziu în terfeloage, acum nu am vreme!*” Ceea ce s-a și produs la 15 ianuarie 1850, după ce toți s-au trezit bine după Sf. Ion. (Sursă verbală: D. Vatamaniuc).

La un moment dat, prin 1878, tîrziu, poetul o va invoca dramatic pe Sf. Fecioară Maria pentru a-i mîngîia sufletul bîntuit de îndoieli și tenebre:

„*Crăiasă, alegîndu-te
Îngenunchem rugîndu-te
Învață-ne, ne mîntuie
Din valul ce ne bîntuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mîntuire,
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară
O, maică prea curată
Și pururea fecioară
Marie!*”

Noi, cei din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne-ndurărilor
Luceafărului mărilor;
Ascult-a noastre plîngerii.
Regină peste îngerii,
Din neguri te arată
Lumină dulce, clară
O, maică prea curată
Și pururea fecioară
Marie!”

(„Rugăciune”)

Iar Maria îl va ajuta, vom vedea asta ceva mai încolo, când zbuciumul său se mai alină, împăcat în fața porții veșniciei, luminos pe fluxul luminii dulce și clare...

Să încercăm acum aflarea locului de unde vin acele ființe ne-umane, închise în nave luminoase, adesea grupate în roiuri. Dacă știința modernă nu poate sau nu vrea să ne ajute, Biblia este la îndemână, ne-ar putea salva. Avîndu-l însă pe Eminescu, noi suntem privilegiații sorții. Să reluăm, citind mai atent, din „Memento mori”, sau din „Scrisoarea I”. Am mai inserat aceste patru rînduri, dar nici unul dintre noi nu eram pregătiți să-l înțelegem plenar. Iată de unde vin OZN-urile:

„De atunci și pînă astăzi colonii de lumi pierdute,
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute,
Și în roiuri luminoase, izvorînd din infnit,
Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.”

Așadar, ipoteza extraterestră este cea care explică totul și nu mai trebuie să ne ferim a o pronunța în cercetare. Îngerii

trimiși sunt mînați, se vede, de un dor nemărginit de ținuturi geografice sau de oameni, așa cum uriașii din vechimea biblică coborau drăgăstoși și se însoțeau cu fiicele oamenilor. Aleșii lor de pe Pământ sunt „infiltrați” cu virtuți deosebite, dar nu toți suportă gustul mărului cunoașterii absolute, cu care sunt îmbiați.

Tot îngerii sunt aceia care, în ziua de 17 iunie 1889, într-o sîmbătă, au ridicat la cer sufletul alesului lor; de aceea, caii înhămați la dricul care-i purta trupul s-au speriat grozav, „din nu știu ce cauză” și cu mare greutate au putut fi potoliți, (martoră oculară: Elena Popovici). Mulțimea admiratorilor lui era adunată pentru prohod în fața bisericii Sf. Gheorghe Nou, la km zero al Bucureștilor, (poartă spre altă lume și spre alte timpuri), și toți au văzut întîmplarea! Zicea tot el, mai înainte, ms. 2.262 că: „Sufletele sunt ființe de îngerii înamorate în corpuri de oameni; cu cît mai mult îl iubește sufletul pe corpul său, cu atîta omul este mai virtuos.”

Eminescu a avut și revelația propriului său sferșit. Cum altfel decît într-un vis insufolat de îngerul său păzitor, care-i stătea alături asemenea motanului-tovarăș de mîngîiere pentru sărmanul Dionis? În republica felină, el ar fi o pisică-poet, sau un filozof, sau un popă. Pisica-filozof i-ar învăța pe urmași că lumea nu este decît un vis searbăd de motan. Perpessicius ne arată (prin A.Guillermou) că în manuscrisul acestei poezii, Eminescu imaginează, la fel, o pisică-medic, aplecată peste cadavrul unui geniu. Ea caută în fosforul creierului secretul gîndurilor (...). Ieri, acest creier era numai foc – azi, e praf ... Remarcați asocierea pisică-poet geniu-medic! În realitate, jocul sorților a făcut ca, într-adevăr, printr-un șir de întîmplări, în după-amiaza călduroasă a zilei de vineri 16 iunie 1889, creierul genial al celui plecat, extras pentru analiză, să fie uitat undeva pe un pervaz și din el să se înfrupte chiar o pisică!

Medicul și asistenta sa au fost neglijenți ... Aceasta nu poate fi o „întâmplare” și toate coincidențele nu sunt ceea ce par a fi. Un om învățat și trecut prin multe în viață spunea cam așa: te poți mira o dată sau de două ori de niște potriviri curioase, dar dacă faptele coincid mereu, hazardul își schimbă numele în cauzalitate directă și trebuie depistată legătura.

Am pregătit, totuși, o rețetă pentru cei sceptici din caleafară, rezemată pe legile statisticii. Să conturăm două mulțimi matematice: una a ideilor culese din textele prezentate aici din scrierile eminesciene, și o alta a faptelor obiective, istorice și științifice, biografice, toate dovedite. Să găsim elementele izomorfe dintre cele două. Dacă jumătate dintre cititori, într-o variantă optimistă, ar crede în corelația obiectivă a coincidențelor C1, ar fi prea mult pentru mine. Mai clar, aș putea spera ca jumătate dintre cititori să creadă că C1 este o întâmplare irelevantă, iar cealaltă să admită că ea este o consecință a unui fapt trăit cu adevărat. În cazul unei singure potriviri, procentul este, desigur, subiectiv, ținând de nivelul de pregătire și de naivitatea fiecăruia. Sunt conștient că studiul de față nu poate fi înțeles chiar de oricine. Dacă iau acum C2, pot obține la vot iarăși 50% pentru rolul întâmplării, ș.a.m.d. Însă, atenție! Pentru C1 și C2, luate împreună pot fi puse pe seama întâmplării doar 25%, deoarece sunt convergente aceluiași scop din aria tematică delimitată, în cel mai rău caz. Iar C123, luate împreună, dau 12,5%. Ca în povestea șahului, după vreo douăzeci și ceva de C-uri, va trebui să împart procentul de 50 la un număr care, ca rezultat, acordă întâmplării o valoare complet neglijabilă și se poate afirma cu siguranță că relațiile culese din operă corespund unor fapte obiective! Acesta este un rezultat de neclintit, iar numărul coincidențelor poate spori pe măsură ce analizăm materialul disponibil. Iar rezultatul rămîne, în esență, același, chiar dacă mă va crede doar unul din cinci (20%). Această

metodă a coincidențelor se aplică în cazul comparării urmelor papilare în criminalistică sau la analiza ADN pentru identificarea unor persoane, doar că acolo cercetătorii se mulțumesc cu mai puține coincidențe. Siguranța crește și prin faptul că tematica delimitată aici este destul de restrînsă, deși esențial umană, și constituie un fir logic și coerent care explică o mulțime de fapte disparate, reconstituind viața unui om. Nimeni nu a semnalat, de pildă, la Eminescu vreun rînd în care acesta să se ocupe de selectarea unor soiuri de pomi fructiferi, deși și aceasta este o preocupare științifică. Dacă acceptați ipotezele mele, oricît v-ar fi de greu, atunci toate faptele se vor înșira cumiți spre o concluzie. Rezultatul global, în această formă, este de-a dreptul nebunesc și vă mărturisesc că nu mă simt chiar în largul meu. Rămîne de văzut dacă este suficient de nesăbuit pentru a fi și valid. Puteți ataca!

Să mă cumițesc „tăcînd” o concluzie, din „Strigoii”:

„În numele Sfîntului

Taci , s-auzi cum latră

Cățelul pămîntului

Sub crucea de piatră.”

În puține versuri, ca acestea, se condensează atît de multe: credința strămoșească, cumpătarea, mitul, adică ființa românească. De aceeași factură, simbolistă în sens larg, îmi vine să vă spun poezia populară horită de Grigore Leșe cu lungă durere, culeasă pesemne din veșnica Țară a Lăpușului:

„Cînd o hi nunta mîndrii,

Io m-oi culca ș-oi durni

Pe pragul bisericii ...

Să văd cine m-o trezi!

De m-o trezi mirele

Aștea i-or hi zîlile,

De m-o trezi mireasa,

Asta i-a hi viața!”

Ne putem imagina pe respectivul zicător cum că poartă și un cuțit în tureacul cizmei ... Minunată limbă românească, cum de te putem zău uita?

N-aș putea pleca, acum la urmă, de pe foaia de hîrtie fără să cercetez – n-am aflat încă ! – cine îi mîină în luptă pe îngerii cerurilor. A rămas pe dinafară, enigmatic, liniștit și gînditor un personaj care „*umblă pe deasupra tuturor celor create de el, el însuși ne-creat și creator*” .. Dumnezeu unul, spirit depozitar de energie și de informație. Cu voința sa s-a făcut saltul cuantic și s-a pornit eterna mișcare; mesajul devine însă genial prin pana lui Eminescu, să ne obișnuim cu asta, dragi cititori, ms. 2.257: „*În mijlocul Soarelui e un atom împrejurul căruia s-a cristalizat corpul Soarelui; - acel atom prin pozițiunea sa e inima sistemii noastre planetare – se înțelege că și altul i-ar putea ține locul cînd n-ar fi tocmai el acela, el e însemnat nu prin sine, ci prin pozițiunea pe care o ocupă. În centrul organismului omenesc e un atom împrejurul căruia se cristalizează simțire fiziologică, simțăminte interne, cugetare, funcțiuni trupești și psihice: sufletul; în mijlocul creațiunii întregi e un atom, punctul matematic de concentrațiune comună a tuturor puterilor lumii, punctul prin existența și pozițiunea căruia puterile sunt un organism: Dumnezeu. Astfel, Dumnezeu e în lume ceea ce sufletul atomistic e în om.*” Ceea ce Eminescu numește aici „*atom*”, noi îl numim azi „*nucleu*”, adică simburile atomului. În rest, totul e perfect, ca de obicei, pînă și indiscernabilitatea microparticulelor. Dar, ca și pînă acum, el se servește de modelul planetar pentru alcătuirea unui mesaj sublim de credință către

muritori. Astfel, noi am aflat încă un răspuns care ne lipsea. Însemnătatea textului de mai sus rezidă și în aceea că – trebuie să observați – călătorul nostru, odată cu pomenirea celui Preaînalt, începe o odihnă binemeritată. Iar dorul de poezie mă conduce de data asta la „*Eterna pace*”, sinteză inegalabilă în ontologia eminesciană, care-i permite să reșadă undeva la o margine de drum, sub umbrarul unui tei răcoros, cu panorama existențială sub ochii săi oboșiți :

„Ațitea lumi care rotesc în haos,

Cu zborul lor măsurător de vreme

În veci pe cale, neaflînd repaos.

Astfel tot trec, ca și un roi ce trece

Și-n a lor fugă fierb și se-nfierbîntă,

Plutînd în veci prin universul rece.

Astfel e timpul care lung străbate

Prin mii de veacuri, stăpînînd în silă

Născînd și ucigînd în lume toate.

Astfel e spațiul fără fund și fine;

Iar din încrucișarea amîndorura

Născînd mișcare, s-au născut lumine.

Căci timpu-i tatăl, iar genunea-i muma

Iar fiul e mișcarea, e amorul,

E foc aprins ce arde pîn-acuma.”

Renunț la semnalarea ideilor științifice, pentru a păstra intactă atmosfera senină a lecției. Dar nu mă pot reține de a observa că ni se propune învățarea fizicii prin versuri, așa cum

înțelepții daci, în vechime, disprețuind publicitatea scrierii efemere, își puneau ucenicii să țină minte legile și cunoștințele destinate posterității prin cântări și versuri, pedepsindu-i cu bățul cam 20 de ani. Astfel s-a perpetuat „obiceiul pămîntului” pînă în zilele noastre!

Să ne mîngîiem cu gîndul că, după o viață frămîntată, Eminescu și-a găsit odihna veșnică acolo sus, unde îi este locul, după arderea focului minții sale neobișnuite, căzînd ploaia de aur a harului divin. Cîtă liniște înălțătoare răzbate din cele patru versuri – poate ultimele – pe care ni le-a transmis Al. Vlahuță, amintindu-și-le din primăvara lui 1889, din ziua cînd l-a vizitat la casa de sănătate a dr.Șuțu:

„Atîta foc și-atîta aur
Și-atîtea lucruri sfinte,
Peste-ntunericul vieții,
Ai revărsat, Părinte.”

Restul acestui testament al vieții sale nu a mai fost reținut de tînărul Vlahuță, cutremurat de lacrimi. Va rămîne pierdut pe vecie. Pentru că i-a recitat un lung șir de versuri minunate, dar pe biletul ținut în mîna de Mihai erau doar cîteva semne: „*gloriosul voievod*”. Oare cît de „*neproductivi*” au fost acei ani, negați de societate, între verile 1883-1889?! Ne îndoim?

Împingînd îndrăzneala mai departe, aș încerca să reconstitui pierderea, apelînd la precedul convergenței geniilor. Scopul ultim al „*misterelor*” antice sau contemporane constă în readucerea omului la principiile pe care rasa noastră le-a pierdut la început (39). Despre zbuciumul celui supus inițierii, istoricul Strabon scria :

„*Spiritul este îndurerat și agitat de moarte, tot așa cum este și în inițierea în marile mistere. Prima etapă constă doar în*

erori și incertitudini, eforturi, mers rătăcitor și tenebre. Apoi, ajuns la liziera morții și inițierii, totul se transformă în orori cutremurătoare și spaime. Dar, odată terminată această scenă, iată că se răspîndește o lumină divină și miraculoasă ...; perfect inițiat, ești încoronat, triumfător, parcurgi domeniile preaferiților”.

Starea de extaz este însoțită de sentimentul unei certitudini superioare; sufletul este iluminat într-un plan mai înalt. O asemenea revelație a avut și Blaise Pascal, un geniu recunoscut, care, în „*Memorialul*” său însemnase pe un petec de pergament cele simțite într-o împrejurare asemănătoare. Înscrisul nu era destinat altora, dar a fost găsit după moartea sa, cusut în căptușeala hainei ce-o purtase. Stilul este eliptic, abrupt, sfișiat: „*luni 23 noiembrie, Anul de grație 1654, ziua Sf. Clement, papă și martir (...). De la ceasul zece și jumătate seara și pînă la douăsprezece și jumătate noaptea. Foc. Dumnezeu lui Avraam, Dumnezeu lui Isac, Dumnezeu lui Iacob, nu al filozofilor și savanților. Certitudine. Certitudine. Sentiment. Bucurie. Pace. Dumnezeu lui Iisus Hristos.*”

Oare asta să simtă cei cărora li se arată Domnul?

Datarea poeziilor, coroborată cu detaliile biografice ne permite chiar să presupunem cînd anume s-a făcut inițierea tînărului Mihai, alesul pentru tainele cunoașterii: între trecerea sa peste Carpați dinspre Rășinari în Principate (octombrie 1866) și regăsirea sa în portul Giurgiului (vara 1867) !

Așa am descoperit eu pe Eminescu, iar viața mea este alta.

Trăiesc la munte, pentru că „*este muntele tată al rîurilor și al poporului românesc. Aceasta e cumpăna lui, cîntarul lui, cu care-și cîntărește patimile și faptele și acest cîntar îi zice să fie drept.*”

Poate că am dramatizat prea mult expunerea; poate că stilul meu este cam necizelat pe alocuri; poate că lexicul este cam prea îngust (l-am admirat, de aceea, pe prof. I. Itu, un model). Eu nu sunt un scriitor și sunt convins că valențele estetice, dacă ar fi fost, ar fi îndepărtat oarecum pe cititor de la șirul ideilor. Nu trag alte concluzii, pentru că nu mă simt în putere. Acum, ridicăți-vă din gânduri și nu uitați că v-am chemat într-un joc de fantezie gravă, iar dacă îi acceptați regulile, răspunsurile nu vor întârzia să apară. Unul îl găsim în așa-zisul mesaj al Sfînxului: „*În om, sufletul nu poate fi ucis; el nu poate muri. Acoperit la adăpostul inimii tale, el așteaptă, așa cum și eu aștept învelit în nisip, în universul tău. Cunoaște-te pe tine însuși, o! muritorule. Căci în tine, la fel ca în toți oamenii, vine cineva, se așează și atestă că există un Dumnezeu!*”

Rațiunea intrinsecă a vieții ne constrînge la optimism și nu avem de ales, așa că, pentru Eminescu,

„*Sus inimile voastre! Cîntare aduceți-i
El este moartea morții și învierea vieții*”

Să ne bucurăm, așadar, că a fost român și că a existat. În vremea copilăriei mele, apăruse un volumaș, pe care îl citeam : „*Făt-Frumos din lacrimă*” avînd pe copertă fotografia cea de tinerețe a lui, realizată la Praga, în 1869, de fotografii Jan Tomas. Ani de zile am tot crezut că era chipul lui Făt-Frumos. Ce dezamăgire copilărească am simțit cînd am aflat, totuși, că este chipul altcuiva, un oarecare Mihai Eminescu.

Azi, știu că este același lucru. Pe cînd trăia, unii încercau să-i acopere meritele, neînțelegîndu-le, ceea ce era scuzabil. Mai sunt încă și azi jalnice figuri neisprăvite care încearcă în deșert, să-i întunece chipul luminos, fapt de neiertat. Vin și eu să le spun acelora că Eminescu, pentru noi, nu este un simplu om, ci poetul

gîndirii măiestre. Iar poezii, după cum se știe, sunt și ei niște îngeri, cu picioarele de lut, rănite, și aripi de ceară, umblînd adesea îmbrăcați în haine zdrențuite, care nu reușesc să le acopere strălucirea. Cînd zboară spre soarele auriu al fericirii lor, aripile li se topesc. Pe locul unde au fost căzuți, crește iarba cîmpului la poalele munților albaștri, cu crestele ninse, sub luceferi. Păduri de brazi foșnesc a tristețe și singurătate, iar pe sub ele curg rîuri de cuvinte dulci, cuvinte românești, ca și fructele bine mirositoare ale raiului, care te îmbie să le guști din pomii grădinilor. Să ne înfruptăm și noi din toate acestea, bucuroși și mîndri că „*limba română, la sine acasă, este o împărăteasă bogată!*” (M. Eminescu).

Iar, de mă veți ierta pentru cele citite în această poveste, îl las pe I. Newton să explice intențiile mele, pentru că l-am aflat și pe el cuprins în lumea minunată a scrierilor eminesciene: „*Nu știu cum voi apărea înaintea lumii, dar întîi mi se pare că am fost un copil pe malul mării și, jucîndu-mă, am găsit cîteva pietricele mai netede ca de obicei, în timp ce marele ocean al adevărului zace nedescoperit înaintea mea...*”

Pentru a urma calea desăvîrșirii.

Azuga –

Toamna lui 2006

JOC DE-A VIAȚA – MOARTEA

Motto: „Pe ce domnim? ... pe cifre și pe semne!”

(M. Eminescu)

În 13 ianuarie 2002 (rețineți 13), când prima ediție a acestei cărțuții era lansată la Predeal, am fost – iarăși uimit de un șir de întâmplări de viață, dar și bibliografice, toate legate de împrejurarea creată în această primă lună, din cel de-al doilea an al celui de-al treilea mileniu. Evident că sunt și eu amestecat, de aceea vă rog să mă iertați că nu m-am putut elimina cu totul. Recunosc cu sinceritate că unele potriviri sunt cam facile, dar, pe total, statistica acestor coincidențe este absolut deconcertantă, printr-un fel de sincronicitate stranie, pe care nu știi cum s-o iei. Ce semnificație au toate cele prezentate mai jos? Nu pot ști, nu sunt într-atât de inițiat în numerologie, poate că nu există nici o noimă. Deși, experiența proprie îmi șoptește că aceste repetări sunt extrem de improbabile (ar trebui să fie divergente...) și numai slaba capacitate a gândirii mele este vinovată că nu pot extrage esența din mulțimea faptelor. *Felix qui potuit rerum cognoscere causas!* Felix înseamnă aici, pentru mine, bogat, îmbelșugat, îndestulat sufletește.

Mă sprijin nu numai pe cărțile consultate și pe unele documente de familie, dar și de un calendar care arată zilele pe 200 de ani, le pot pune la vedere pentru cei necredincioși. În rîndurile următoare nu apar chiar toate observațiile posibile – unele le-am scăpat, cu siguranță. Mă scuz de pe acum pentru dezordine, dar cred că este mai impresionant așa. Dacă nu precizez altfel, toate datele și zilele sunt din calendarul gregorian, stil nou.

Cartea de față își are rădăcinile în anul 2000, când Eminescu, dacă ar fi trăit printre noi, ar fi împlinit 150 de ani (3•

50), dar a apărut după doi ani (152, ultimele două cifre, 52 = 4•13). Din cercul lui Eminescu, Caragiale s-a născut în 1852, iar eu în 1952, pe 1 ianuarie. Nu duc paralela mai departe. M-am născut marțea, Capricorn, tot Capricorn era și Eminescu. Ziua sa de naștere, 15 ianuarie 1850, cea înscrisă în registrul-mitrică la biserica Uspenia din Botoșani, cade tot marțea (fac abstracție calendarul iulian, cel vechi). Am împlinit 50 de ani marțea, iar el 152 ani tot marțea. Vedeți jocul 50-52.

Un presupus fiu natural al lui Eminescu, conceput pesemne cu soția unui pădurar din Ipotești, în august 1876, se numea Mihai Lăzăreanu, fiind botezat așa chiar de o soră a poetului. Copilul s-a născut pe 19 iunie 1877, marțea. Tatăl meu s-a născut și el marțea, ca și două dintre fetele mele. Monotonia continuă. Mama poetului, Raluca, Ralița, moare pe 15 august 1876, marțea. În aceeași zi a săptămânii cade mort și tatăl său, Gheorghe, la 8 ianuarie 1884. Sora sa, Harieta, care l-a îngrijit atîta, dar i-a nășit și copilul, moare la 15 octombrie 1889, marți. Sper că datele găsite în bibliografie sunt corecte. Însuși Ioan Creangă, singurul confident al lui Mihai, moare marți, 31 decembrie 1889.

Se cunoaște că Veronica Micle a fost și puțin poetă, rămînîndu-ne de la ea mai multe poezii, unele dedicate lui Mihai, citez eu aici cîteva versuri bine țintite, datînd de prin 1885:

„Geniu, tu planează-n lume

Lasă-mă în prada sorții

Și numai din depărtare cînd și cînd să te privesc,

Martora mării tale să fiu pîn-la pragul morții,

Și ca pe-o minune-n taină să te-ador, să te slăvesc.”

Deși mi-am conturat anumite păreri asupra relației lor, nu voi face alte aprecieri aici, decît cele care interesează expunerii.

Se pare că în interiorul acestor relații ar trebui căutat motivul pentru care ea își pune capăt zilelor, cu arsenic, la mănăstirea Văratec. Revin la numărul 50.

Veronica moare fix la 50 de zile după Mihai. Creangă a trăit 50 de ani și moare la 150 de zile ($3 \cdot 50$) după Veronica.

Numărul 39 ($3 \cdot 13$). Creangă s-a născut în 1839, câte 39 de ani au trăit Mihai și Veronica. Și ea se născuse ca și el, în 1850.

Luând data reală de naștere a lui Eminescu, 20 decembrie 1849 (vechi) și adăugând 12 zile ca să venim în stil nou, ar pica în 32 decembrie, adică ... 1 ianuarie 1850 (1 ianuarie este ziua mea de naștere!) care cade ... marți!

Din nou, numărul 13. Anul revelației eminesciene, 1867 are suma cifrelor două de pe urmă ... 13. Anul în care a ținut-o pe Veronica în brațe pentru întâia oară este 1876 ($7 + 6 = 13$). Remarcabilul an 1889 are suma cifrelor 26 ($2 \cdot 13$). Caragiale a murit în 1912, suma cifrelor este 13.

Iar în anul palindromic 2002 sărbătorim 150 de ani ($3 \cdot 50$) de când dramaturgul s-a născut. 2002 este multiplu de 13 și 154, suma cifrelor lui 154 este 10, ca și numărul de litere din numele meu; dacă scriem Ion Creangă (nu Ioan), avem iar 10 litere. În schimb, Mihai Eminescu, Titu Maiorescu, Veronica Micle au 13 litere.

Mai observ că $2002 \text{ fără } 1889 = 2 \cdot 50 - 13$.

Iată că avem câteva numere care se tot repetă; cineva mi-a spus că jonglând așa, poți demonstra orice. Eu nu vreau să demonstrez nimic, doar observ că – în general – nici un personaj nu-și comandă nașterea și moartea (doar Veronica!).

Nici în Biblie nu scăpăm de cifre, oriunde am deschide-o. Dacă însă anul nașterii lui Iisus ar fi fost altul, jocul nostru, în parte, ar fi fost distrus. Totuși văd că el vă place, așa că voi continua să vă povestesc și altele.

În 25 ianuarie 2002 se împlinesc fix 100 de ani ($2 \cdot 50 = 100$) de când T. Maiorescu depunea manuscrisele eminesciene la Academie - sursele cărțuliei de față - fără ele, acum ați fi citit altceva.

Veronica moare fix la 10 ani după soțul ei, Ștefan Micle. Iar eu, la 10 zile de la lansarea din 13 ianuarie 2002 a versiunii anterioare, pe 23 ianuarie, miercurea ($23 = 10 + 13$), mă găseam împreună cu elevii în laboratorul de fizică al liceului, predând lecția „Energia electrică”. Și venind vorba, le spuneam că, în prezent, mulți săraci nu numai că nu-și pot plăti „curentul”, dar mulți rătăcesc pe străzi cerînd ceva de la alții. Exact pe aceste cuvinte ale mele ușa clasei se deschide ușor și intră ... cerșetorul! I-am dat ceva din buzunar (era surdo-mut), a ieșit tot ușor, lăsîndu-ne pe toți înmărmuriți. Vorbind în pauză cu ceilalți colegi, am realizat că sărmanul intrase doar în sala mea. Niciodată, în peste 30 de ani de meserie nu am trăit așa ceva. Dacă ar fi un caz întîmplător, estimez o probabilitate de sub 1 la un milion.

Pesemne că ar trebui, numaidecît, să-mi revizuiesc concepțiile despre hazard. Ce credeți? Pe cînd mi se întîmplau toate acestea, locuiam pe strada ... M. Eminescu. Acum sunt independent și m-am mutat pe strada ... Independenței! Ce legătură ar putea avea cerșetorul pomenit mai sus cu tema cărții de față? Există una, dar nu o pot dezvălui. Cer iertare.

Vă povestesc însă altceva. În 18 noiembrie 2000, am organizat la Predeal, în cadrul Anului Eminescu, împreună cu alți colegi, un simpozion aniversar intitulat „Sus, pe creste, un luceafăr”, profitînd oarecum de împrejurarea că în orașul nostru trăiește d-na Didona Eminescu-Stanislaw, nepoata directă a lui Matei Eminescu, cel mai mic frate al marelui Eminescu. Printre cei invitați, sosind cu întîrziere explicabilă și extrem de binevoitor, a fost și părintele profesor Constantin Galeriu, care a

susținut o minunată intervenție tematică, căreia îi păstrez încă înregistrarea magnetică. Una dintre urmări (nu-i găsesc prea multe explicații) a fost aceea că, după cca 13 luni, primesc acasă o frumoasă ilustrată cu Parohia Sf. Silvestru din București, acolo unde păstora părintele Galeriu, însoțită de un text pe care îl reproduc aici: Nașterea Domnului, Nașterea Fiului Iubirii divine, Părintești, în lume, ne cheamă „*astăzi*” pe toți, „*și unii pe alții și toată viața noastră*” să o dăruim Iubirii. Și cu inimă curată să ne rugăm pentru sănătatea și tot binele sufletesc și trupesc al dumneavoastră și al întregii familii. Întru mulți și fericiți ani!

Cu dragoste în Hristos, Părintele Galeriu
(semnătura sa)

Crăciunul 2001

Chițibușar, cum mă știți, mă întreb așa:

- cum de și-a adus aminte de mine după 13 luni de la o întâlnire care pentru Sfinția Sa ar trece ca neînsemnată, ca și persoana mea, de altfel?

- De ce pe plicul expediat din București este ștampila poștei cu următorul conținut: 1 PM 31 DEC 2000. A călătorit un an întreg între București și Predeal?

- Am ridicat această corespondență din cutia poștală vineri, 4 ianuarie 2002, pe când mă întorceam de la școală, undeva în jurul orelor 14-15. A doua zi, sâmbătă, aflu la știri că Părintele Galeriu „*a suferit ieri (vineri!)*” un atac cerebral, dovedit curînd ca fiindu-i fatal ...

Ca să mai subțiez nițel vălul acestor „*taine misterioase*”, declar aici, că îmi amintesc, ca prin vis, că i-aș fi expediat un rezumat al acestui eseu în decursul anului 2001, dar nu pot fi sigur. Să ne abatem acum spre o altă zonă, lăsînd speculațiile precedente să mai dospească.

Familia mea s-a scris, după voia diverșilor scribi-notărași, de-a lungul anilor, Câmpean, Câmpeanu, Câmpan actual. Un străbunic, cioban, venise în satul Șeitin (Arad), cam după 1850, alungat pesemne de vremurile vitrege, din Munții Apuseni, Călățele, de lîngă Huedin. Unde vreau să ajung? Se știe că Veronica Micle se numea, de fată, Ana Câmpan, ca și mama ei, o moașă. De copilă, își semna încercările poetice cu numele de salon, Corina, pentru ca, în final, să se fixeze la Veronica. Asemenea informații mai găsiți în documentele procesului lui Maiorescu din 1864, cel numit undeva de Eminescu „*profesor de istorie și profesor de alte istorii la pensionul de fete etc.*” Tatăl Veronicăi, Ilie Câmpan, cizmar de meserie, gonit și el de prigoana pusă pe capul celor care participaseră alături de Avram Iancu la revoluția din 1848, s-a refugiat la Năsăud. Acolo se naștea la 22 aprilie 1850, Ana-Corina-Veronica noastră. Nu pot ști dacă Ilie cismarul și cu strămoșul meu au fost oarece neamuri. Dacă însă țin cont că nu toți moșii se numesc Câmpan, atunci există o anumită probabilitate, nenulă, ca ei să fi fost înrudiți. Dar, stați, că mai am.

În satul de lîngă Arad, o bună – străbunică de-a mea se numea și ea ... Ana Câmpan (!) și a fost contemporană cu Veronica Micle, devreme ce l-a născut pe bunicul meu cam prin 1889, anul în care poeta murea. Știu asta pentru că bunicul meu era în contingentul ostășesc 1909, dețin livretul său militar, iar pe atunci feciorii erau chemați la oaste la 20 de ani, m-am interesat eu unde trebuie. O altă bunică de-a mea, Sanda lu' Aron a fost și ea moașă în sat, ca și mama Veronicăi. Fetele Veronicăi se numeau și Livia și Valeria, întocmai ca o mătușă și ca mama mea.

Ștefan Micle, soțul, a participat și el, ca și tatăl poetei, de tînăr (n. în 1820, la Feleac, lîngă Cluj) la revoluția din 1848 din Apuseni, pentru ca, mai tîrziu, să facă studii de drept și

politehnice, devenind profesor de științe (fizica!). Parcă am mai auzit eu de un profesor de fizică...

Localitățile înșirate mai sus, Șeitin, Călățele (Huedin), Năsăud, împreună cu Botoșanii lui Eminescu, se situează destul de strâns, pe hartă într-o unică linie dreaptă, cam la 500 x 15 km.

Întrebați orice matematician cam cât de mare ar fi probabilitatea ca 4 puncte aruncate accidental pe un plan cartografic să se alinieze toate atât de frumos pe fișia mai sus delimitată! Pe dreapta vieții și a morții ...

Nu prea suntem stăpâni pe sortile noastre.

Vorba lui Eminescu: cabale, cabale, cabale ...

Așa am înțeles eu profunzimea devizei școlii pitagoreice, fără a fi vreun ezoterist.

NUMERELE GUVERNEAZĂ LUMEA. Și nici Pitagora nu se află scris întîmplător, el vine către noi pe trei cărari:

- prin virtuțile sale geniale
- prin originea sa tracă
- prin elevul său discipol sau sclav, Zamolxe, după cum spun legendele.

Știm acestea de la extraordinarul academician (s-a ocupat și de Eminescu) Octav Onicescu, care, nu numai că a urmat cursurile liceului militar în Predeal, dar, în 1976 ținea o conferință la Atena, cu ocazia comemorării a 2500 de ani de la moartea lui Pitagora. El spunea despre Eminescu că avea o „*bosă umană*”, iar despre Pitagora, citînd din Diogene Laertius, că discipolii săi îl considerau descinzînd din Apollo Hiperboreeanul, cel venit din nordul îndepărtat, așa cum numeau vechii greci ținuturile păduroase situate deasupra țărmului stîng al Dunării. Iată o filiație legendară, deși Pitagora, zice-se, s-ar fi născut în insula Samos (seamănă cu Someș).

Iar virtuțile sale au fost multe: toată viața sa exemplară a fost o sfortare continuă spre perfecțiunea de sine însuși,

completată de grija permanentă a ajutorării semenilor săi. Aristotel însuși îl considera fiu de zeu, al lui Apollo Heraclit socotea că Pitagora duse cercetarea științifică în toate direcțiile, mult mai departe decît oricare altul. Iar Empedocle din Agrigenti observa că știința lui Pitagora se situa deasupra cunoștințelor epocii sale. De ce oare am senzația că vorbim despre Eminescu?! Șirul geniilor...

Și, în sfîrșit, pe a treia cărare, îl aflăm pe Zamolxe, care, sorbind înțelepciune de la Pitagora, după un periplu circummediteranean, se reîntoarce în Hiperboreea, devenind mare preot, legislator și apoi zeu al strămoșilor noștri geto-daci. Nu ne îndoim că a fost trimis de Pitagora. Interesul lui Eminescu pentru Zamolxe este stăruitor.

Și așa, cercul se încheie peste toate cele ascunse, lăsîndu-ne să visăm la cele neștiute, cu durerea regretului că nu le putem cuprinde în mințile noastre ...

x

x x

IMINOVICI LA PREDEAL

Dintre ipotezele privind originea familiei Eminescu, Eminovici, Iminovici, o serie de cercetători eminescologi o favorizează, sau, cel puțin, o iau în considerare și pe aceea care plasează rădăcinile acestei familii în satul Vad de lângă Făgăraș. O notă apărută în „*Eminescu și Brașovul*”, sub semnătura lui Dan Brudașcu, semnala că o anume Iminovici Elena Carolina, născută la 8 septembrie 1899, s-ar fi căsătorit aici, în Predeal. Curiozitatea m-a făcut să încerc, cu ajutorul a două persoane mai mult decît amabile de la Registrul Stării Civile, găsirea documentelor legate de împrejurarea mai sus-amintită. Norocul ne-a surîs din nou.

Așadar, există consemnat în registru un Act de publicațiune de căsătorie nr.2 din 1921, februarie 6, ora 9 dimineata, prin care se anunță public intenția de a se căsători Gâlmă Gheorghe, religia ortodoxă, de profesie mecanic, de origine predelean, în etate de 25, cu d-ra Carolina Iminovici (fără Elena!), de religie catolică, de profesie menajeră, în etate de 21, născută în comuna Vad (Făgăraș), fiica lui Ion și Ana Iminovici (născută Grama, o fi fost din stirpea detractorului lui Eminescu?!).

Ar fi urmat ca în 10 zile să se facă și căsătoria propriu-zisă. Căutînd mai departe, găsim însă – surpriză! – un alt Act de publicațiune de căsătorie nr. 8 din 5 mai 1921, ora 9 înaintea amiezii, prin care Ioan Marin Simion, ortodox, tîmplar, în etate de 27, din Predeal, își publică intenția de a se căsători cu aceeași Carolina I. Iminovici, catolică, în etate de 22 de data asta, născută la Vad, din părinții Ion (agricultor) și Ana (casnică).

Iată, deci, cum logodna cu Ghiță Gâlmă s-a rupt, Carolina găsindu-și repede un alt pretendent, cu care se va și căsători efectiv, cum ne arată Actul nr. 9 din 19 mai 1921. S-a făcut și un

act dotal, nr.270 (16 mai 1921), ceea ce ar explica, poate, de ce Ghiță a ratat ocazia de a se înrudi cu Eminescu ... Martori la cununie au fost Zaharia Dedu, 67 de ani, pensionar, și ... Iacob Grama, 47 de ani, comerciant. Iată că acesta ar putea fi un unchi al Carolinei, pe linie maternă, ceea ce explică și venirea viitoarei mirese în Predeal, spre a-și căuta un rost, ajutată de neamul ei.

Alături de oficialități (primar al comunei Predeal era I. Butoi) și de soț, pe act iscălește frumos și Carolina. Pe numele de Elena nu apare, este greu de precizat acum. Văzînd însă un articol al lui I. Funariu din volumul citat, se pare că putem fi siguri că se numea Elena Carolina și era foarte frumoasă.

După căsătoria predeleană, ar fi emigrat în America, în stil făgărășan, unde, prin 1932 (la vârsta de ... 33 de ani, ca și Eminescu) mințea ei s-a întunecat (poate doar pentru cei din jur!), dobîndind un comportament visător și desprins de lumea comună. Era fiica lui Ioan și Ana Iminovici, care mai aveau, ca și Eminoviciei, încă mulți copii, vreo 8.

Înțelegeți unde vreau să vă aduc?

x

x x

Se cuvine să amintesc la urmă că mi-au făcut semnalări valoroase și mi-au furnizat idei colegii mei de la Liceul Teoretic „*M. Săulescu*” Predeal: Didona Eminescu - Stanislav, Lucia Raportaru, Marcela Sandu, Mioara Nițoiu, Elena Chițu, Cornel Bota, Violeta Câmpulungeanu și alții. Le mulțumesc.

Și, pentru că nimeni nu-mi îngreădește demersul, sub obsesia liricii lui Eminescu, am scos și eu o palidă pastişă, cu dedicație specială:

NORICA

*Răpiți din cer, hrăniți cu basme
Pe calea zborului hai – hui,
Mângâietor de dulce-i taina
Ascunsă-n ochii tăi căprui.*

*Coboară-ți fața-n mîini, copilă!
Închide ochiu-ți lucitor.
Bolnavi sunt ochii mei de tine –
Ei ard în friguri și mă dor.*

*Ce mai întrebă în ei zadarnic
Ce dor de moarte m-a supus?
Cum mă iubești, mai pot a spune –
Cum te iubesc, nu e de spus!*

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. POEZII, de M. Eminescu, ediție îngrijită de I. Topolog-Popescu și A. Petrovici, Brașov, 1993
2. OPERE, M. Eminescu, vol. XV, Editura Academiei Române, 1993
3. CONTRIBUȚII DOCUMENTARE LA BIOGRAFIA LUI MIHAI EMINESCU, de A. Z. N. Pop
4. NOI CONTRIBUȚII DOCUMENTARE LA BIOGRAFIA LUI MIHAI EMINESCU, de A. Z. N. Pop
5. PITAGORA, de M. Cerchez
6. PE URMELE VERONICĂI MICLE, de A. Z. N. Pop
7. STEAUA, revista nr. 172, Cluj, 1964
8. VIAȚA LUI MIHAI EMINESCU, de G. Călinescu
9. EMINESCU ȘI BRAȘOVUL, coordonator I. Itu
10. EMINESCU – UN VEAC DE NEMURIRE, 2 vol., coordonator V. Crăciun
11. GENEZA INTERIOARĂ A POEZIILOR LUI EMINESCU, de A. Guillerrou
12. DE LA CUVÎNT LA METAFORĂ, de Gh. Bulgăr
13. ISTORIA DESCOPERIRILOR ȘTIINȚIFICE, de Hellemans și Bunch
14. ORFISMUL EMINESCIAN, de I. Itu
15. A DOUA VIAȚĂ A LUI EMINESCU, de N. Georgescu
16. INDIANISMUL LUI EMINESCU, de M. Itu
17. MODELUL ONTOLOGIC EMINESCIAN, de Th. Codreanu
18. EMINESCU, ECONOMISTUL, de A. O. Nedelcea
19. COMENTARIILE EMINESCIENE, de D. Murărașu
20. EMINESCIANA, de Ș. Cioculescu
21. FILOZOFIE, manual de liceu, 1977, de I. P. Iliescu, M. și A. Miroiu

22. REVISTA NOASTRĂ , nr. 149-151, Liceul Unirea Focșani, nr. 146-148
23. VALAHIA ÎN CARTEA GENEZEI, de S. Coryll
24. LITERATURA ȘI ARTA, revistă, nr. 36/2001, Chișinău
25. AL CINCILEA ANOTIMP, revistă, nr. 6/1999, Oradea
26. EMINESCU, de M. Dragomirescu
27. MUNȚII CARPAȚI, revistă, nr. 17/1999
28. EMINESCU – Pe pământ românesc și în durata eternă, de V. Crăciun și V. Smărăndescu
29. STUDII DE CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE ROMÂNEASCĂ I și II, de G. Gheorghe, 2001, 2005, Fundația Gândirea
30. DOCUMENTE PRIVIND ADEVĂRUL DESPRE BOALA ȘI MOARTEA LUI EMINESCU, de Gh. Sărac
31. LITERATURA POPULARĂ, de M. Eminescu, volum îngrijit de I. Rotaru
32. BIBLIA, Vechiul Testament
33. EMINESCU. DE LA MUZICA POEZIEI LA POEZIA MUZICII, de L. O. Nenati
34. EMINESCU – STRUCTURA SOMATO - PSIHICĂ, de dr. I. Nica
35. NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ, nr. 7-8, 1998
36. CENTENAR EMINESCU 1889-1989, volum omagial
37. IOAN CREANGĂ, de P. Caraioan
38. TRANSILVANIA, TERRA DACICA, de L. Pandele
39. REVANȘA DACIEI, de C. Bârsan
40. ATLANȚII DIN CARPAȚI, de A. Bucurescu
41. EI L-AU VĂZUT PE EMINESCU, de C. și V. Crăciun,
42. DULCEA MEA DOAMNĂ, EMINUL MEU IUBIT, corespondență inedită M. Eminescu-V. Micle, fam. Grigorcea, anul 2000
43. PAGINI VECHI DESPRE EMINESCU, de Gh. Bulgăr

44. FIZICĂ F1, manual pentru cl.a X-a, Ed. Teora 2000, de O. Rusu, R. Bobulescu și L. Dinică
45. MITUL CREȘTIN, de P. Bălă și O. Chețan
46. PROZA, de Mihai Eminescu
47. DACIA HIPERBOREEANĂ de V. Lovinescu
48. A DOUĂSPREZECEA PLANETĂ, de Z. Sitchin
49. ENIGMELE LUMII de Șt. și Cl. Sgandăr
50. CONTACTE CU UNIVERSUL INVIZIBIL, de I. Țugui
51. O.Z.N. O PROBLEMĂ MODERNĂ, de Fl. Gheorghiuță
52. CĂLĂTORIA ÎN TIMP, de J. Randles
53. ENIGMATIC, PĂMÎNTUL, de Al. Mironov
54. O.Z.N. TRECUT, PREZENT, VIITOR, de A. Cărășel și D. Mihăilescu
55. O. Z. N. O SFIDARE PENTRU RAȚIUNEA UMANĂ, de I. Hobana și J. Weverbergh
56. EI SUNT PRINTRE NOI, de T. Good
57. ENIGME ÎN GALAXIE, DE Fl. Gheorghiuță
58. BASARABIA, de P. Goma
59. SECRETELE TERREI. ISTORIA ÎNCEPE ÎN CARPAȚI, de P. L. Tonciulescu și E. Delcea
60. ISTORIA ROMÂNILOR, de P. P. Panaitescu
61. REVENIREA ZEILOR, de Fl. Gheorghiuță
62. EXPERIMENTUL TERRA, de T. Filip
63. DACIA CONTRA ANTICHRIST, de Al. Doboș
64. MARILE ENIGME, de E. Delcea
65. MAGUL CĂLĂTOR ÎN SCRIERILE LUI EMINESCU, de I. Câmpan

- și altele -